

**BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL
GELİŞİM DÜZEYLERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI
(ANKARA ÖRNEĞİ)**

Ali MÜLAYİM

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
BEDEN EĞİTİMİ VE SPOR ÖĞRETMENLİĞİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

HAZİRAN, 2014

TELİF HAKKI ve TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren (.....) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Ali
Soyadı : MÜLAYİM
Bölümü : Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı
İmza :
Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı : Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Sosyal Gelişim Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması (Ankara Örneği)

İngilizce Adı : The Investigation of the Effects of Physical Education Lesson to the Social Development Levels of the Students (The Sample of Ankara)

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı : Ali MÜLAYİM

İmza

:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Ali MÜLAYİM tarafından hazırlanan “Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Sosyal Gelişim Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması (Ankara Örneği)” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği / oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalında Yüksek Lisans / Doktora tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Haluk KOÇ

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan : Doç. Dr. Latif AYDOS

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye : Yrd. Doç. Dr. Veliddin BALCI

Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Tez savunma tarihi: 10/09/2014

Bu tezin Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisans/Doktora tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Servet KARABAĞ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

Eğitim bireysel kalıcı ve izli ve istendik yönde davranışlar geliştirme sürecidir. Bu davranışları bilişsel, duyuşsal, bedensel ve sosyal davranışlar olarak ele alabiliriz. Ülkemizde milli eğitime bağlı okullarda eğitim daha çok bilişsel gelişime yöneliktir. Oysa insan tüm gelişim özelliklerini bir arada alarak bir bütün halinde davranış geliştirmelidir. Beden eğitimi dersi öğrencilerin tüm gelişim özelliklerine aynı anda hitap edebilecek bir derstir.

Beden eğitimi dersi ülkemizde değeri henüz bilinmeyen, gereksiz bir ders olarak görülmektedir. Ancak bu ders amacına uygun olarak işlendiği takdirde öğrencilerin bir bütün halinde gelişmesini sağlayabilecek ve ülkemizin kalkınmasında çok önemli katkılar sağlayabilecek önemli bir derstir. Bu çalışmamızla beden eğitimi dersinin öneminin kavranmasında ve ders saatlerinin iyileştirilmesine tüm okul türlerinde müfredata eklenmesine katkıda bulunacağı düşüncesindeyiz.

Çalışmalarımı yaparken başta konumu belirlerken ve sonrasında konumu yazarken desteklerini esirgemeyen hocam, sayın Doç. Dr. Haluk KOÇ'a teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca bulgular bölümündeki yardımlarından dolayı Öğretim Görevlisi Dr. Gökhan ÇALIŞKAN hocama saygılarımı sunuyorum.

Ali MÜLAYİM

Ankara - 2014

BEDEN EĞİTİMİ DERSİNİN ÖĞRENCİLERİN SOSYAL GELİŞİM
DÜZEYLERİNE ETKİLERİNİN ARAŞTIRILMASI
(ANKARA ÖRNEĞİ)
(Yüksek Lisans Tezi)

Ali MÜLAYİM
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
Haziran 2014

ÖZ

Araştırma ortaöğretim kurumlarında uygulanan beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sosyal gelişim düzeylerine etkilerinin araştırılması için yapılmıştır.

Araştırmanın evreninin Ankara il merkezindeki liseler, örneklem gurubunu ise bu liselerde okuyan 15- 19 yaş aralığındaki erkek ve kadın öğrenciler oluşturmaktadır.

Araştırmada Hasan Şahan (2007) tarafından geliştirilen geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış “Spor ve Sosyalleşme Ölçeği” kullanılmıştır.

Ölçek formu tüm örneklem gurubuna uygulanmıştır. Bu grupta 5 ortaöğretim kurumundan 500 tane öğrenci bulunmaktadır. Öğrenciler çalışmaya gönüllülük esasına göre katılmıştır. Ölçekleri hatasız dolduran 466 kişi değerlendirmeye alınmıştır.

Sonuç olarak beden eğitimi dersi sayesinde öğrencilerin sosyalleştiği, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha fazla sosyalleştiği ve ergenliğin farklı dönemlerinde olan öğrenciler arasında da farklar olduğu ortaya çıkmıştır.

Bilim Kodu :

Anahtar Kelimeler : Ortaöğretim kurumları, beden eğitimi, spor, ergenlik dönemleri,
sosyalleşme

Sayfa Adedi : 75

Danışman : Doç. Dr. Haluk KOÇ

THE INVESTIGATION OF THE EFFECTS OF PHYSICAL EDUCATION
LESSON TO THE SOCIAL DEVELOPMENT LEVELS OF THE STUDENTS
(THE SAMPLE OF ANKARA)

(Ph.D Tezi)

Ali MÜLAYİM
GAZI UNIVERSITY
GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

June 2014

ABSTRACT

The research has been made to investigate of teaching physical education in secondary schools, students' levels of social development was performed.

Studies of high school in Ankara city centre of the universe, studying in these schools while the sample group 15 - 19 is composed of male and female students in the age range.

Research Hasan Sahan (2007) developed by the proven reliability and validity "Sports and Socialization Scale" is used.

The questionnaire was administered to all sample groups. In this group of 500 students from five secondary schools is located. 466 people filled out questionnaires were evaluated correctly.

As a result, the socialization of students through physical education classes, male students than female students socialize more, and in different stages of puberty as there are differences between students who have emerged.

Science Code :

Key Words : Institutions of secondary school, physical education, sports, adolescence,
socializing

Page Number : 75

Supervisor : Associate Prof. Dr. Haluk KOÇ

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	i
ÖZ	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLolar LİSTESİ	vii

BÖLÜM I

GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	2
1.2. Alt Problemler	2
1.3. Araştırmanın Amacı	3
1.4. Araştırmanın Önemi	3
1.5. Varsayımlar.....	3
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.7. Tanımlar	4

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇEVREVE	5
2.1. Eğitimin Tanımı.....	5
2.2. Eğitimin Amacı ve Önemi	7
2.3. Beden Eğitiminin Tanımı	8
2.4. Beden Eğitiminin Önemi.....	10
2.5. Beden Eğitiminin Amaçları.....	11
2.5.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları	11
2.5.2. Beden Eğitiminin Özel Amaçları	12
2.6. Ortaöğretim Gençliğinin Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi Spor Uygulamaları.....	14
2.6.1. 14 -16 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri.....	14
2.6.2. Bu Dönemdeki ilgi ve ihtiyaçlar	14
2.6.3. Beden Eğitimi Uygulamaları	15

2.6.4. 17-18 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri	15
2.6.5. Bu Dönemdeki İlgi ve İhtiyaçlar	16
2.6.6. Beden Eğitimi Uygulamaları	16
2.7. Spor, Sosyalleşme ve Sosyal Kurumlar	17
2.7.1. Sporun Kavramı ve Sporun Sosyal Boyutları	17
2.7.1.1. Spor Kavramı	17
2.7.2. Sporun Sosyal Boyutları	18
2.7.3. Spor Aktiviteleri	19
2.7.3.1. Bireysel Spor Aktiviteleri	20
2.7.3.2. Takım Spor Aktiviteleri	21
2.8. Sosyalleşme	21
2.8.1. Sosyalleşme Kavramı	21
2.8.2. Sosyalleşme Süreci	23
2.8.3. Sosyalleşme Araçları	25
2.8.3.1. Aile	25
2.8.3.2. Arkadaş Grupları	25
2.8.3.3. Kitle İletişim Araçları	26
2.9. Sosyalleşme-Eğitim İlişkisi	27
2.10. Sosyalleşme-Beden Eğitimi İlişkisi	28
2.11. Sosyalleşme-Spor İlişkisi	29
2.12. Ergenlik Dönemi	31
2.12.1. Ergenlik Dönemi Özellikleri	33
2.12.1.1. Aile İlişkileri	33
2.12.1.2. Arkadaşlarıyla İlişkisi	34
2.12.1.3. Ergenlik Dönemiyle İlgili Duygular	35
2.12.1.4. Soyut İşlemler	35
2.12.1.5. Fiziksel Gelişim Özellikleri	36
2.12.1.6. Zihinsel Gelişim Özellikleri	37
2.12.1.7. Kişilik Gelişimi Özellikleri	38
2.12.2. Ergenlik ve Olgunlaşma	39
2.12.3. Gençlik Dönemi ve Spor	40
2.13. İlgili Araştırmalar	40

BÖLÜM III

YÖNTEM	45
3.1. Araştırmanın Modeli	45
3.2. Evren ve Örneklem	45
3.3. Verilerin Toplanması	45
3.4. Verilerin Analizi	46

BÖLÜM IV

BULGU ve YORUMLAR	47
--------------------------------	----

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER	61
4.1. Sonuçlar.....	61
4.2. Öneriler	62

KAYNAKÇA	65
-----------------------	----

EKLER	73
--------------------	----

Ek – 1. Ölçek Formu	74
Et – 2. İzin Belgesi	76

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Araştırmanın Güvenirliği.....	46
Tablo 2. Spor ile Sosyalleşme Ölçeğinin Seçenekleri ile Puan Aralıkları.....	46
Tablo 3. Frekans ve Yüzde Değerleri	47
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeyleri.....	52
Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Sosyalleşme Düzeyleri	54
Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ergenlik Dönemlerine Göre Sosyalleşme Düzeyler	56
Tablo 7. Ergenlik Dönemi Yaş Sınırlamaları	57
Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçekler İçin Ortalama Standart Sapma Değerleri....	57

BÖLÜM I

GİRİŞ

Eğitim bireyin doğumundan ölümüne kadar devam eden bir süreçtir. Yeni doğan bireyin dünyaya uyum sağlayabilmesi, kendisini ve çevresini tanıyabilmesi için eğitimini ilk üstlenen kurum ailedir. Birey büyüdükçe eğitim aldığı çevre de zamanla değişir. Arkadaş çevresi ve eğitim kurumları insanın eğitim hayatını etkileyen diğer önemli faktörlerdir.

Günümüzde sürekli gelişen ve yenilenen bir dünyada yaşamaktayız. Bu dünyanın bir gerekliliği olarak insan da yeniliklere ayak uydurmak ve kendini sürekli olarak yenilemek zorundadır. Eski zamanlarda yalnızca tek bir alanda kendini geliştirmiş bireyler çevresine faydalı olup sosyal uyum sağlarken, günümüzde en az birkaç alanda çok iyi ve buna ek olarak başka alanlarda da yeterliliğe sahip insanlar tercih edilmektedir. Bu yüzden de artık birden çok alanda eğitim almak gerekmektedir. Alınan eğitimler bireyde derinlemesine uzmanlık sağladığı gibi birçok farklı alanı da yüzeysel gelişim sağlamaktadır. Beden eğitimi dersi tam da bu tarife bir eğitim olarak gösterilebilir. Temel olarak fiziki gelişim sağlayan bir ders olarak görülmesine rağmen sosyal ve zihinsel alanlarda da davranış değişikliği meydana getirebilmektedir.

Ergenlerin kişilik gelişimlerini ve sosyal çevreleriyle olan ilişkilerini en olumlu yönde gerçekleştirmenin temel kuralı eğitimidir. Bu eğitim süreci içerisinde gençlerin kazandığı davranışlar ve tutumlarını onların hayata hazırlanmasında ve sağlıklı bir yön çizmelerindeki önemi göz ardı edilmemektedir. Eğitim en genel anlamıyla insanları belli amaçlara göre yetiştirme sürecidir (Fidan, 1994).

Eğitim; bireyde davranış değiştirme, geliştirme ve uyum gibi dayanışma halinde bulunan amaçları gerçekleştirirken genel olarak bazı ayrıntılı amaçlardan hareket eder; Bireyin insan ilişkilerini geliştirmesine yardım eder, birey insanlığa saygı duymayı öğrenir, Dostluğa önem verir, Zengin bir sosyal yaşam sürer, başkalarıyla çalışmada iş birliğine

yönelir, Spor ve serbest zaman uğraşlarına katılır, kendi yaşamına yön vermeyi bilir (Varış, 1994).

Beden Eğitimi, kişinin fiziksel hareketlerle katılmak suretiyle davranışlarında kasıtlı olarak beden eğitimi amaçlarına uygun (bedensel, duygusal, sosyal ve zihinsel) değişme meydana getirme sürecidir. Beden eğitimde eğitimin diğer alanlarından farklı olarak “hareket öğrenme ve hareket yoluyla öğrenme” esas alınmaktadır. Bir başka deyişle beden eğitimi “fiziksel hareketler yoluyla insanın eğitilmesidir” (Tamer ve Pulur, 2001).

Gençlerin okulda başarılı olma, sevilen bir kimse olma, herkes tarafından beğenilme, sporda ve etkinliklerde kendini gösterme gibi şeyler en büyük zevk kaynaklarıdır (Saracaloğlu, Altıparmak ve Gücü, 1995). Beden eğitimi ve spor dersi ise tek başına tüm bu özellikleri öğrenciye kazandırmayı sağlayabilecek bir yapıdadır. İnsanlar tarafından en çok önem verilen ders olan matematik bile sadece öğrencinin bilişsel yanına hitap edebilmektedir. Tüm derslere bakıldığında aynı anda birkaç gelişim alanına hitap edebilen ders yok denecek kadar azdır.

Diğer derslerde birbirlerine arkası dönük şekilde sıralarda oturan öğrenciler arasında çok büyük bir iletişim kopukluğu yaşanmaktadır ve sosyal yaşantıları çok geri seviyededir. Beden eğitimi dersinde ise öğrenciler sürekli birbirleriyle iletişim halinde olabildikleri için yeni arkadaşlıklar kurarken zorlanmazlar ve kendilerine olan güvenleri artar. Beden eğitimi dersi sayesinde çeşitli aktivitelere katılıp değişik spor ortamlarında bulunabilirler farklı ortamlarda farklı arkadaş gruplarıyla bir araya gelmesi sosyalleşme açısından önemli bir fırsat yaratmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Beden Eğitimi dersi ve sportif faaliyetlerinin Ankara ilinde eğitim-öğretim gören lise öğrencilerinin sosyal gelişim sürecine etkileri nelerdir?

1.2. Alt Problemler

1. Beden eğitimi dersinin sosyal gelişime etkileri cinsiyete göre farklılık göstermekte midir?
2. Beden eğitimi dersinin sosyal gelişime etkileri ergenlik dönemlerine göre farklılık göstermekte midir?

3. Kadın ve erkek öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı tutumlarında farklılık var mıdır?
4. Beden eğitimi dersinin sosyal gelişime etkileri yaşa göre farklılıklar göstermekte midir?

1.3. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı Ankara ilinde öğrencilere uygulanan beden eğitimi derslerinin öğrencilerin sosyal gelişimleri üzerine olan katkılarını araştırmaktır. Ayrıca beden eğitimi dersinin sosyalleştirme olanaklarından tüm öğrenciler yaş guruplarına ve cinsiyetlerine göre aynı anda faydalanabilmekte midir? Öğrencilerin beden eğitimi dersi sayesinde sosyalleşme düzeyleri nedir bunları ortaya çıkarabilmektir.

1.4. Araştırmanın Önemi

Beden eğitimi ve spor faaliyetleri bireylerin fiziksel ruhsal ve sosyal beden gelişimlerinde olumlu olan aktivitedirler.

Sosyal bir karaktere sahip olan eğitimi ve sporun, bireyin sosyalleşmesinde ve topluma faydalı bir kişi olarak kazandırılmasında önemli katkıları olmaktadır. Bu bakımdan ilk ve ortaöğretim okullarında beden eğitimi ve spor dersi etkinliklerinin programda yer alması ve layıkıyla uygulanması bireyin gelişmesini hızlandırmaktadır (Yetim, 1999).

1.5. Varsayımlar

- 1) Örneklem grubu evreni temsil edecek niteliklerdedir.
- 2) Öğrencilerin ölçek sorularına verdikleri cevapların doğru olduğu varsayılmıştır.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma Ankara ili ve ilçelerindeki resmi ortaöğretime yönelik devlet okullarındaki öğrenciler ile sınırlıdır. Özel okullar araştırma kapsamı dışında tutulacaktır. Ayrıca çalışma, ölçek yöntemi ile sınırlandırılmıştır.

1.7. Tanımlar

Eğitim: “Eğitim bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk, 1972, s.12).

Beden Eğitimi: İnsan bütününi oluşturan fiziki, ruhi ve zihni vasıfların bulunduğu yaşın ve genetik potansiyelin gerektirdiği verim gücüne ulaştırılması için bedeni aktiviteler ve oyun yoluyla yapılan faaliyetlerin bütünüdür.

Beden eğitimi; oyun, jimnastik ve spor gibi eğitici bütün bedensel etkinlikleri içeren genel bir kavram olup; bedensel etkinlikler içinde ve bedensel etkinlikler aracılığıyla eğitimidir. insanları bedenlen, ruhen ve fikren gelişmesini, organizmanın bütünlüğünü zedelemeyen dengeli bir şekilde gelişmesini sağlayan, bireyi kendisine ve bulunduğu topluma yararlı bir insan olarak yetiştiren bilimsel beden faaliyetlerine beden eğitimi denir (Açak ve ark., 1997, s. 1).

Diğer bir tanımda ise beden eğitimi, insan bedenselliğinin gelişmesi için eğitim değeri taşıyan ve özellikle insanın beceri ve yeteneklerinin gelişmesine yönelik, bu yetenekleri bir araç yapmaksızın yapılan planlı çalışmaların tümüdür (Demirci, 2006, s. 4).

Aracı ise (2004: 3), “beden eğitimini, bireyin beden sağlığını, ruh sağlığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, cımnastiğe, spora dönük alıştırmaya ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinlik” olarak tanımlamaktadır.

Spor: Çağımızın modern toplumlarında, kültürel ve refah düzeylerinin bir göstergesi olarak anlam kazanan ve sosyal hayatın tüm yönlerini etkileyen önemli bir sosyal olgudur (İmamoğlu, 1992, s. 8).

Sosyal Gelişim: Sosyal gelişim, bireyin, çevresindeki bireylerle sosyal ilişkiler kurması sonucu; içinde bulunduğu toplumun ve evrensel kültürün, ilke ve değerlerine uyum için gerekli olan, davranış ve yaklaşımları kazanması sürecidir.

Sosyalleşme: Genel olarak kişinin içinde yaşadığı toplumun bir üyesi olma sürecine denir. Kişi ve toplum ilişkisini ifade eden sosyalleşme, bir bakıma bu disiplinler arasındaki köprüyü de kurmaktadır.

“Sosyalleşme, bireyin biyolojik kökenli içgüdülerinin, toplumdaki geçerli değer yargıları ve davranış kalıpları içine yerleştirilmesini sağlayan bir toplumsal öğrenme ve uygulama sürecidir” (Söğüt 2006, s. 1).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇEVREVE

2.1. Eğitimin Tanımı

Eğitim, bireyleri ve toplumları amaçlı, düzgün bir yaşam biçimine ulaştırmada ve sahip olunan bilgi, beceri ve değerleri planlı bir şekilde bir sonraki kuşağa aktarmada ve bu arada insan davranışlarını yaşantılar yoluyla değiştirmedeki bir süreçtir (Harmandar, 2000, sf. 1)

Eğitim süreci bir makinenin dişlileri gibi işlemek zorundadır makine dişlilerinden birisi kırıldığı taktirde çalışmalar aksayacaktır. Öğretmen, öğrenci ve yıllık plan bu dişlilerdir.

Yapılan çalışmada okullardan verilen eğitimden bahsedildiği için ve bu eğitim türü formal eğitim olduğu için öğrenci öğretmen ve müfredat unsurlarının olmadığı ya da bu unsurların iyi organize olamadığı durumlarda eğitim yeteri kadar amacına ulaşamayacak ve amaçtan sapmalar meydana gelebilecektir. Örneğin öğrencinin olmadığı bir eğitim sistemi düşünülemez çünkü eğitimin amacı okul çağındaki öğrencilerde güzel davranış değişiklikleri meydana getirebilmektir. Öğrenci olmazsa eğitim bu amacına ulaşamaz. Aynı şekilde öğretmen olmazsa çocuklar bu örnek davranışları geliştireceği sırada onlara rehberlik eden öğretmenlerden mahrum kaldıklarında amaca uygun gelişme gösteremeyecektir. Müfredatın olmadığı bir eğitim sistemi ise plansız programsız bir şekilde devam etmek zorunda olacağından çocuklar belli gelişim aşamalarını farkında olmadan atlayacak ve bu yüzden öğrenciler istendik yönde davranış değişikliği meydana getiremeyecektir.

Eğitim sosyal hayat için olgun nesiller tarafından henüz yetişmemiş nesiller üzerine yapılan etkidir. Eğitimin konusu çocukta genel olarak siyasi cemiyetin, özel olarak gireceği çevrenin kendisinden beklediği, istediği bedeni, ahlaki, zihni halleri geliştirmektir (Durkheim ve Fauconnet, 1950, s.12).

Durkheim görüldüğü üzere sosyal hayatın gelişebilmesi için eğitimin bir şart olduğunu öngörmektedir. Eğitim sayesinde yetişmemiş nesiller bedeni, zihni ve ahlaki açıdan da

gelişecek ve bu da bu nesillerin toplum içinde sosyalleşmesine olanak sağlayacaktır. Durkheim bu düşüncelerinden dolayı sosyologlarla çok çalışma yapmıştır.

Durkheim, sosyologların araştırması için dört alan belirlemiştir:

1. Eğitimin toplumsal öğelerini ve onun toplumsal işlevlerini belirlemek.
2. Eğitim ile sosyal- kültürel değişim arasındaki ilişkiyi belirlemek.
3. Çeşitli eğitim sistemleri ile ilgili karşılaştırmalı çalışmalar yapmak.
4. Toplumsal bir sistem olarak tanımlanan sınıf ve okullar üzerine çalışma yapmak (Jayaram, 1990, s.2) .

Eğitim önceden belirlenen amaçlar doğrultusunda bireye yeni davranışlar kazandırma bireyi yetiştirme ve geliştirme işidir. İnsan gerek biyolojik, gerekse psikolojik yapısı gereği eğitime muhtaç bir varlıktır. Eğitim; bu kavram hem bilimsel hem de aktüel yanı ile oldukça ilgi çekicidir. Temel bir sosyal kurum olduğu kadar aynı zaman da öğretim kurumlarında uygulanan bir teknik öğretim faaliyetlerinin tümü. Tahsil, terbiye ve yetiştirme gibi manaları ihtiva eder. “Eğitim denince akla ilk gelen şey insandır” (Rohlen, 1987, s.52).

Rohlen insanın eğitime muhtaç olduğunu ve eğitim denildiğinde ilk akla gelen canlı olduğunu belirtmiştir. Aynı zamanda eğitimin terbiye ve yetiştirme gibi manalarından söz edilmiştir. Burada da açıkça anlaşılmaktadır ki eğitim kişinin toplumun beklentilerine uyumlu terbiyeli ve ahlâklı bir insan olmasını sağlayan onun toplumda çözüm üreten sağlam karakterli olmasını sağlayan bir süreçtir. Bu yüzden toplum açısından en önemli şey kesinlikle eğitimidir.

Eğitim, insanın kalıtsal güçlerinin geliştirilip istenen özelliklerle yoğunlaşmış bir kimliğe kavuşması için kullanılacak en önemli araçtır eğitim. İnsanlara bilgi ve beceri kazandırmanın ötesinde eğitim; toplumun yaşamasını ve kalkınmasını devam ettirebilecek ölçüde ve nitelikte değer üretmek, mevcut değerlerin dağılmasını önlemek, yeni ve eski değerleri bağdaştırmak sorumluluğu taşır. Örgün ve yaygın, formal ve informal eğitim süreçleri birlikte düşünüldüğünde, eğitimin çok geniş kapsamlı ve karmaşık bir süreç olduğu düşünülmektedir ve zaman ve mekan yönünden eğitimi sınırlandırmak mümkün değildir. Toplumların en geniş ve çok yönlü faaliyet alanlarından biri eğitimidir ve insan yaşamı boyunca eğitimle iç içedir (Karaca, 2007, s. 7).

Eğitimi düşündüğümüzde ilk başta aklımıza bireysel olan insan gelir ve insanın geliştirdiği özellikler gelir. Evet eğitim tüm insanların olumlu davranışlar geliştirmesini sağlar. Eğitim

olayına geniş bir çerçeveden bakıldığında ise bireysellikten daha çok toplumsallığa hizmet eden bir süreç olduğu ortaya çıkmaktadır. Toplumu oluşturan insanlar olarak birbirini tamamlayan parçalar gibiyiz. Eğer o parçalardan birisi bile bozuk çıkarsa geneli olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

2.2. Eğitimin Amacı ve Önemi

Eğitim kavramının ortaya çıkması ve insanlar tarafından kullanılması insanlar için ne kadar önemli olduğunu gösteren etkenlerden birisidir. Bu bakımdan eğitimin elbette ki çok büyük amaçları vardır. Bu amaçlara ulaşmayı sağlayan en önemli etkenlerden birisi olduğu için de çok önemli bir yere sahiptir.

Eğitimin temel amacının, eğitilen ferde içinde yaşadığı toplumun değerlerinin aktarılması, uzun vadede onu toplumun yetkin, dengeli ve üretken bir üyesi haline getirmek, dolayısıyla da toplumsal uyumu temin etmek ve sürdürmek olduğu açıktır. Ancak her ülke kendi eğitim politikasına göre eğitimin amaçlarını, süresini ve kapsamını belirleyerek uygular(Gezgin ve Amman, 1993, s. 233).

Eğitimin kaliteli ve yeterli olarak uygulanabildiği ülkelere bakıldığında zaman daha üretken ve daha çalışkan oldukları, ülke bekasını ön planda tuttıkları görülmektedir. Eğitimi iyi uygulayabilen ülkeler ekonomik anlamda da kültürel anlamda da diğer ülkelere bir adım önde olmaktadır. Eğitimin en iyi uygulanabildiği Finlandiya gibi ülkeler eğitim sayesinde kalkınmıştır. Japonya ve Almanya gibi ülkeler çok büyük savaştan çıkmalarına rağmen en önemli yatırımlarını eğitime yapmış ve bu sayede ekonomik anlamda sanayi anlamında en güçlü ülkeler arasına girmişlerdir.

Eğitimin genel amacı; yetişmekte olan çocukları ve gençlerin topluma sağlıklı ve verimli bir şekilde uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Eğitimin bu amacı topluma ve bireye eğitim programları aracılığı ile yansır. Eğitim programları, eğitimin amaçları ve bireye kazandırılacak davranış arasındaki yapı ve süreçlerin tümünü kapsayan bir kavram olarak algılanmalıdır. Öte yandan, zaman boyutu içinde toplumsal ve politik sistemlerde meydana gelen değişimler, eğitim sistemini de etkilemektedir. Bu bağlamda çevresindeki değişimlere karşı duyarlı bir sistem olan eğitimin, genel ve özel amaçları sürekli geliştirilmeli, amaçların birey ve toplum beklentilerine cevap verip vermediği incelenmelidir. Bu da, program geliştirme sürecinin, sürekli devam edeceği anlamına gelmektedir(Sunay, 1996, s. 36-47).

Eğitimin bazı kazanımlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Bireyde istenilen yönde davranış değişikliği meydana getirir.
- Bireyin genel kültür ve yetenek alanlarında belli bir bilgi birimine sahip olmasını sağlar.
- Bireyin karşılaştığı problemler karşısında mantıklı çözümler üretebilmesini sağlar
- Toplumun beklentilerine cevap verebilir.
- Bireysel hak ve özgürlüklerinin farkında olur.
- Çevresine karşı daha uyumlu davranışlar gösterir.
- Karşısındakilerle fikişsel olarak ayrılığa düştüğünde bunu anlayıp daha mantıklı davranabilir
- Ülke çıkarlarına daha uygun davranabilir.
- Daha girişken ve daha sosyal olabilir.

2.3. Beden Eğitiminin Tanımı

Beden eğitimi toplumumuzda hemen herkesin tanımlama yapabileceği ama çok büyük çoğunluğun yanlış tanım yaptığı bir eğitim dalıdır. Beden eğitimi denilince insanın aklına gelen ilk şey bedensel hareketler ve sportif karşılaşmalardır. İnsanların çoğunun görüşü beden eğitiminin yalnızca fiziksel boyutunu bilmekte üstelikte sporla karşılaştırmaktadır.

Genel eğitimin ayrılmaz ve önemli bir parçası olan beden eğitimi dersleri fiziksel hareketler vasıtasıyla çocuk ve gençlerin bilişsel, duyuşsal ve özellikle psikomotor gelişimlerini sağlamaktadır(Aydos ve Ünlü, 2012, s.44).

Beden eğitimi; hareketleri yaparak, deneyerek öğrenme sürecine denir(Bucher ve Koenig, 1983).

Öztürk (1982) Beden Eğitimi etkinliklerini her bireyin kendi fiziksel sağlık ve yeterliliği ölçüsünde katılacağı, kendini ifade edeceği etkinlikler olduğunu, vücudun yapı ve fonksiyonunu geliştirebilmeyi eklem ve kasların kontrollü ve dengeli bir biçimde didaktik olarak gelişmelerini sağlamayı, okul çağı sonrası iş ve rekreatif faaliyetlerin süresi içinde harcanan fiziki gücü, en ekonomik tarzda kullanmayı sağlayan çalışmalar olarak tanımlamıştır (Öztürk, 1982, s. 9).

Spor; bireyi, organik, psikolojik sağlığını geliştiren sosyal davranışları dzenleyen zihinsel ve motorik olarak belirli bir dzeve getiren, biyolojik, pedagojik ve sosyal bir olgudur (Özcanoglu, 1993, s. 30).

İmamoğlu (1989), Spor“u; ferdin elde ettiği kabiliyetleri geliştiren, belirli kurallar altında araçlı veya araçsız, ferdi veya toplu olacak şekilde meslekleştirerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütönlöştirici, ruh ve fiziği geliştiren, rekabetçi, dayanışmacı ve bir olgu olarak tanımlamaktadır (İmamoğlu, 1989, s. 4–5).

Beden eğitimi dersleri ile spor hakkında yapılan açıklamalara bakıldığı zaman aralarında bariz farklılıklar olduğu görölmektedir.

Beden Eğitiminde rekabet yarışma unsuru yoktur (Banks, 1989: 90–93; Graham, 1990: 35–39; Mustain, 1990: 69-73; Seefeld, 1990: 12-14).

Sporda ise; rekabet, yarışma dayalı çeşitli kategorilere dayalı bir aktiviteler söz konusudur (Brundige, 1990: 376; Ergen ve Açıkada, 1985: 16-18; Goldberk, 1990: 53-4; Grand, 1989: 216-226; Kalyon, 1994: 25-27).

Beden eğitimi bir ders olarak okullarda öğrencilere verilmektedir. Öğrenciler bedensel aktiviteler yoluyla eğitilmekte ve davranış değişikli meydana getirme amaçlanmaktadır. Öğrenciler ders sırasında eğlenme ve spor amaçları oyunlar oynamaktadır. Bu sayede hem eğlenmekte, hem de mücadele vermekte ve zevk almaktadır.

Spor ise genellikle belli bir branşta uzmanlaşmak isteyen öğrencilerin gittiği o branşta uzmanlaşmış antrenörler tarafından eğitildiği bir olgudur. Sporda çeşitli yarışma kategorileri, çeşitli sikletler ve çeşitli yaş gurupları bulunmaktadır. Sporcular bu yarışmalara katılmakta kazanan ödöl almaktadır. Zevk almaktan çok kazanma ve kaybetme üzerine kurulmuş bir sistemdir.

Okulda beden eğitimi öğretmenin gözetiminde yakan top oynayan öğrenciler olduğa eğlenir eğlenirken bazı şeyleri de öğrenir. Bu beden eğitimidir. Güreşi olmak isteyen birey gidip bir güreş kulübüne üye olur. Yalnızca güreş eğitimi alır. Eğitimi aldığı kişi güreş antrenörüdür. Öğrenci daha sonra kendi yaş kategorisinde kendi seçtiği stilde ve kendi stilinde ulusal ya da uluslar arası yarışmalara katılır. Kazanma duygusu ön plandadır ama kaybetme duygusu da görölebilir. Bu faaliyetler ise spor olarak adlandırılır.

2.4. Beden Eğitiminin Önemi

Beden eğitimi gelişmemiş ülkelerde henüz değeri bilinmeyen bir ders olmasına rağmen gelişmiş ve eğitime çok önem veren ülkelerin müfredatlarında oldukça önemli bir yere sahiptir. Çünkü bu ülkelerde beden eğitimi derslerine sadece top oynanan sadece fizik geliştiren ya da gereksiz bir ders olarak görülmemektedir. Bu ülkeler beden eğitimi derslerinin öğrencileri çok yönlü olarak geliştireceğinin ve dolayısıyla ülke kalkınmasına çok büyük katkılarının olacağını bilincindedir.

Beden eğitimi dersine binlerce yıldır çok değişik uygarlıklarda çok önem verilmiştir ve bu uygarlıkların eğitim sisteminin başköşesinde beden eğitimi dersleri ve spor çalışmaları bulunmaktadır. Eski uygarlıklar beden eğitimini matematik, fizik ve astronomi gibi bilim alanlarından asla ayırmamıştır.

On beşinci yüzyılda bilhassa Fransa’da *Pauma* diye bir oyun icad edilmiştir. Bu oyun açık arazide filesiz oynanır, kapalı alanlarda file ve topla, raketle oynanırdı. Tehlikesi olmayan bu oyunu krallar ve yüksek zümre oynardı. Üç asır sonra İngiliz binbaşı Wingfield kısa ve uzun paumı birleştirerek Lawn-tennis oyununu icad etmiştir. İtalyan humanistlerinden Vittorino Da Feltre (1738-1446) vücut ve ruh sağlığı konusunda Yunan eğitim anlayışının, irade disiplini, ölçülü beslenme konusunda Ispartalıların anlayışını benimsemiş ve günlük yüzme, binicilik, eskrim antrenmanlarının faydasını savunarak, yürüyüşlerle tabiat sevgisini aşlamayı amaç edinerek modern eğitim yolunu açmıştır. Diğer bir İtalyan eğitimcisi Enea Silvio Piccolomini (1405-1464) dini kişiliği içinde güzellik ve gücün vücutla gelişmesini teklif etmiştir. François Rabelais (1483-1546) ve Michel De Montaigne (1533-1592) Fransa’da cimnastiğin önemli bir eğitim vasıtası olduğunu ileri sürmüşlerdir(Alpman, 1972, s. 150).

Almanya’da vücut kültürünün gelişmesinide dini kişiliği ile tanınan MartinLuther(1483-1546) çeşitli vaizlerinde ve Bugenhagen(1485-1558) okul sistemini düzene koymaya çalışırken sağlığı koruyabilmenin önemi ve İtalya’da meydana gelen hümanist akımın Almanya’da etkili olabilmesi için Ortaçağ manastır okullarının yöneticilerinin beden eğitimine düşmanlıkları ile mücadele etmişlerdir. Joachim Camerarius (1500-1574), 1526’da Akademik Gymnasiyumun yöneticiliğini yapmış, okulda sistemli bir beden eğitimi yapılmasını sağlamış ve “Dialogus ve Cymnasis” isimli eserinde bir çocuğun kendinden yaşlı birine okulda yaptığı hareketleri anlatışı ile bilgilendirme yapmıştır.

Okulunda tırmanma, koşma, güreş, eskrim, atlama, taş fırlatma ve oyunlara büyük değer verilmiştir (Leonard, 1971, s. 69)

Cumhuriyetle birlikte bütün eğitim ve öğretim kurumlarında üniversiteler hariç beden eğitimi mecburi tutulmuştur. 14 Ağustos 1923’de İcra vekiller heyetinin programının 6. maddesi, beden eğitimi öğretmeni yetiştiren bir okulun açılması ve izcilik faaliyetlerine önem verileceği ve programla ilgili esasların uygulamaya konulacağı belirtilmiştir. Okyar hükümeti, beden eğitimi ve spor konusunda başarılı bazı gençleri yurt dışına yollamışlardır. Bunlardan günümüzde bilinenler; Nizamettin Kırşan İsveç, Vildan Aşır ile Suat Bey Belçika’ya gönderilmişlerdir (Bilge, 1989, s. 37).

Günümüzde ise beden eğitimi dersleri okullarımızda 2 saat zorunlu 2 saat seçmeli olarak verilen bir derstir. Öğrenci ve veliler matematik ve fen bilimleri gibi derslere çok önem verdikleri için bu dersleri seçmekte ve beden eğitimi dersi önemsiz görüldüğü için tercih sıralamasında son sıralarda yer almaktadır. İlkokullarda beden eğitimi dersine sınıf öğretmeni girmektedir ve bu da çocukların beden eğitimi öğretmeniyle bu alanın uzmanıyla beden eğitimi dersi almaları gereken bir dönemdir. Bu yüzden çocuklar yeterli gelişme gösterememektedir. Birçok lise türüne baktığımızda ise 2014-2015 eğitim öğretim dersi için meslek liselerinden beden eğitimi derslerinin kaldırıldığı görülmektedir.

Türk Milli Eğitimi içinde genel eğitimin tamamlayıcısı ve ayrılmaz bir parçası olan beden eğitimi aynı zamanda da kişiliğin eğitimidir. Öğrencilerin gelişim özellikleri dikkate alınarak fert ve toplum yönünden sağlıklı, mutlu, iyi ahlaklı, dengeli bir kişilik sahibi, yapıcı yaratıcı ve üretken, milli kültür değerlerini ve demokratik hayatın temel ilkelerini benimsemiş fertler olarak yetiştirilmeleri için en önemli araç olarak yer almaktadır (İnal, 1998, s.23).

2.5. Beden Eğitiminin Amaçları

2.5.1. Beden Eğitiminin Genel Amaçları

Beden eğitimi dersi önemsenip yüzlerce yıldır çeşitli eğitim kurumunda onlarca ülkede uygulanıyorsa elbette çok büyük amaçlara hitap etmek zorundadır. Toplumlar eğitimi bir değişiklik yaratma kitlesel olarak bilinç kazanma ülke olarak kalkınma gibi amaçlarından dolayı önemsemekte ve yatırım yapmaktadır. Beden eğitimi dersleri de eğitimle paralel olarak ilerleyen hem eğitimin amaçlarına ulaşılmasını sağlayan hem de kendine ait genel ve özel amaçları olan bir eğitim çalışmasıdır. Beden eğitimi tarihler boyunca çok çeşitli

amaçlara ulaşmada kullanılan etkili bir yol ve eğitimin en eğlenceli yanlarından biri olmuştur. Bazı dönemlerde fiziği güzelleştirmek gibi fiziki amaçlara hitap ederken bazı zamanlar fiziği gelişenin tanrıya yakın olabileceği inancıyla dini inançların amaçlarına hitap etmiştir. Bazı zamanlarda ise ülkenin askeri gücünün gelişmesinde ve savaşların kazanılmasında çok önemli kilit rol oynamıştır. Günümüzde ülkemizde insanların kötü alışkanlıklardan uzak durması, sağlıklarının korunması, ülkenin sağlık giderlerine yapılan harcamaların düşürülmesi, güçlü bir topluma ulaşmak gibi birçok amaca hizmet etmektedir.

Okul içindeki çalışmalar Beden Eğitimi ve Spor etkinliklerini özendirme, kendini deneme ve tanıma aracı olarak düşünülmelidir. Şampiyon okul takımı çıkarmak uğruna, okulun tüm imkanlarını az sayıda bir grup öğrenciye tanıma yerine tüm öğrencileri faaliyet içine sokan okul içi çalışmalara ve sınıflar arası karşılaşmalara ağırlık verilmeli fırsat eşitliği ilkesi zedelenmemelidir. Tabana yayılan bu faaliyetlerde başarılı öğrenciler, okul takımlarına alınarak okullar arası yarışmalara katılmaları sağlanmalıdır (M.E.B.,1982, 32).

Beden eğitiminin genel amaçlarından bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Atatürk'ün ve düşünürlerin beden eğitimi ve spor konusunda söyledikleri sözleri açıklayabilme
- Bütün organ ve sistemlerini seviyesine uygun olarak güçlendirebilme ve geliştirebilme
- Sinir, kas ve eklem koordinasyonunu geliştirebilme.
- Ritim ve müzik eşliğinde hareketler yapabilme (Aracı, 1998, s. 13)
- Herkes için beden eğitimi ve spor ilkesinin tüm toplum kesimlerinde benimsenmesi ve uygulanmasını sağlamak
- Suçlu, özürlü vb. gibi öteki sorunlu insanların sosyal hayata uyumlarını sağlamak (Keten,1979, s.5)
- Temel sağlık kuralları ve ilk yardım ile ilgili bilgi, beceri, ve alışkanlıklar edinme
- Tabiatı sevmek, temiz hava ve güneşten faydalanabilme.
- İşbirliği içinde çalışma ve birlikte davranma alışkanlığı edinebilme.
- Görev ve sorumluluk alma, liderlere uyma ve liderlik yapabilme
- Kendine güven duyma, yerinde ve çabuk karar verme.
- Demokratik hayatın gerektirdiği tavır ve alışkanlıklar edinebilme.
- Kamu kaynaklarını iyi kullanma ve koruyabilme.
- Spor araç ve tesisleri bilgisi edinebilme. (M.E.G.S.B., 1989,10).

- Ülke çıkarlarını her şeyin üstünde tutma
- Toplumda saygın bir yer edinme
- Topluma faydalı olma

2.5.2. Beden Eğitiminin Özel Amaçları

Beden eğitimi dersinin diğer derslerle ortak geliştirdiği gelişim özellikleri olduğu gibi yalnızca beden eğitimi dersiyle gelişebilecek bazı özellikler vardır. Bu özellikler genel anlamda fiziki kapasiteyi geliştirme, kurallara uymayı öğrenme, gibi özelliklerdir. Öğrencinin fiziksel, bilişsel, duyuşsal ve sosyal olarak geliştirdiği özelliklerin büyük kısmı beden eğitimi dersinin özel amaçlarına yönelik olarak gelişmektedir.

Beden eğitimi dersi özel gelişim özelliklerin bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz:

- Beden eğitimi ve sporla ilgili sözleri açıklayabilme
- Spor alanını tanıma
- Branşlara göre spor malzemelerini tanıma
- Spor öncesi ve sonrası kişisel temizliğine önem verme
- Spor alanını temiz ve düzenli kullanma
- Kullanılan alet ve malzemeler varsa düzenli bir şekilde yerine koyma
- Bireysel ve eşli mücadele becerileri gösterme
- Dengeyi geliştirme
- Vücut postürünü düzeltme
- Koordinasyonu ve kondüsyonu geliştirme
- Paylaşımçı olmayı öğrenme
- Verilen spor branşlarının kurallarını öğrenme
- Kurallara riayet etme
- Seçili spor dalına özgü hareketler sergileme
- Kuvvet ve çabukluk gibi psikomotor özelliklerin gelişimi

2.6. Ortaöğretim Gençliğinin Gelişim Özellikleri ve Beden Eğitimi Spor Uygulamaları

Beden eğitimi dersi yıllık planı hazırlanırken okulun fiziki ve kültürel şartları dikkate alınmalıdır. En az bunlar kadar dikkat edilmesi gerek bir diğer şey ise ortalama 15-19 yaş aralığında bulunan ergenlik çağıının ortasındaki gençlerin özelliklerinin bilinmesidir.

Ortaöğretim öğrencileri ergenlik döneminde bulunduğu için fiziksel ve ruhsal olarak büyük bir değişim içerisinde. Onlara bu zor dönemlerini kolay bir şekilde atlattıklarını sağlayacak şekilde bir program uygulanmalıdır.

2.6.1. 14 -16 Yaş Grubunun Gelişim Özellikleri

Özellikle erkek çocuklar için hızlı büyüme ve gelişme dönemidir. Bu dönemin başında kadınlar, erkeklere oranla daha gelişkindir. Dönem sonunda erkekler, boy ve ağırlık olarak kadınları geçer, bundan böyle bu fark kapanmaz. Kadınlar gelişimini tamamlamak üzeredir. Vücut bölümleri arasında denge kurulmaya başlanmıştır. Dış görünümün tersine, yeterince güçlü ve dayanıklı değildir. Bedensel gelişimlerine ilişkin endişe ve huzursuzlukları sürer. Vücut güzelliği ve çekiciliği sosyal bir değer taşır. Genellikle huysuz ve hayalperesttir. Belleği güçlüdür. Toplum kurallarına uymaya özen gösterir. Kişilik gelişimi devam eder. Bu yaş grubunda bireysel farklılıklar çok fazladır. Arkadaşlar arasında birlik ve koruma duygusu güçlüdür. Ahlak değerlerine saygılıdır (Harmandar, 2000, s. 46-47).

Bu dönemdeki çocuklar vücutta çok hızlı bir şekilde niceliksel olarak büyümeyle karşılaşır. Kol ve bacaklardaki, el ve ayaklardaki ve tüm bedendeki bu hızlı büyümeler çocuğun yeni bedenine hızlı bir şekilde adapte olmasını engeller. Bu yüzden çocuğun el göz ve beden koordinasyonunda ve dengesinde geçici bozulmalar meydana gelebilir.

2.6.2. Bu Dönemdeki ilgi ve ihtiyaçlar

Ergenlik döneminin ortalarında bulunan gençlerde bedensel ve ruhsal büyümenin ve toplumsal hayata katılma isteklerinin artışı doğrultusunda bir takım ilgi ve ihtiyaçlarında değişiklikler olmaktadır.

Ergenlik öncesinde anne ve babasına yoğun ilgi duyan çocuklar, ergenlikle birlikte fiktisel olarak da geliştikleri için aileleriyle fikir çatışmaları yaşar ve ailesinden uzaklaşarak sosyal

bir guruba dahil olmak ister. Ergenlik öncesinde kadın çocuklar kadın çocuklarla oynarken erkek çocuklar erkek çocuklarla oynarken ergenlikle birlikte karşı cinse karşı ilgi duymaya başlarlar. Karşı cinse ilgi duyan bu çocuklarda popüler olma, beğenilme, sevilme, ön plana çıkma gibi bir takım istekler ortaya çıkar. Bu isteklerini gerçekleştirebilmek için kendileri gibi hisseden çocuklardan oluşan bir guruba dahil olurlar. Çocukların katıldığı bu guruplar çocuğun iyi yönde karakter geliştirmesini sağlayacak iyi guruplar olabileceği gibi onu kötü yönde etkileyecek kötü guruplarda olabilir.

2.6.3. Beden Eğitimi Uygulamaları

14-16 yaş aralığındaki gençler beğenilme, başarılı olma gibi duyguları tatmak istemektedir. İlgi ve istekleri çok çabuk değişebilmektedir. Belli bir konu üzerinde çok kafa yordukları takdirde çabuk yorulup pes edebilir başka alanlara yönelmek isteyebilirler. Erkek öğrenciler ve kadın öğrencilerde karşılıklı birbirlerini tanıma, aynı sosyal guruba üye olma gibi istekler olabilmektedir.

Beden eğitimi dersleri bu dönemde gençlerin isteklerine uygun olarak düzenlenir. Takım sporlarıyla ilgili çalışmalara yapılarak gençlerin birbirleriyle kaynaşmaları sağlanır. Başarı duygusuna aç gençlere kendi yeteneklerine göre görevler verilerek onların başarıyı tatması ve mutlu olması sağlanır.

2.6.4. 17-18 Yaş Grubu Gelişim Özellikleri

17-18 yaş aralığındaki gençler 14-16 yaş aralığında olan çocuklara göre daha farklı gelişim özellikleri gösterirler. Artık gençler lise eğitiminin de sonuna yaklaştıkça mesleki eğitim ve geçim sağlama gibi konularda daha fazla düşünürler. Artık karakterlerinin belli bir şekilde oturmasını isterler.

Kadınlar gelişimini tamamlamış, erkeklerde vücut bölümleri arasında denge kurulmuştur.

Kalbin gelişimi damarlara göre daha yavaş seyreder. Uzun süreli ve aşırı yüklenmelerde yorulma olur. Sinir, kas, eklem koordinasyonu sağlanmış, dikkat süreleri uzamıştır.

Aşırı büyümeden dolayı, çekinme ve üzülmeye söz konusu olabilir. Yetişkinliğe özgü cinsel gelişim sürer. Kadınlar erkeklerden 1-2 yıl öndedir. Olayları yorumlama ve yargılama yeteneği gelişmektedir.

Objektif davranmaya değer verir, grup içersinde uyumlu olmaya özen gösterir, görev ve sorumluluk yüklenir. Kendisini ve ailesini ilgilendiren konularda karar verebilir, özel yetenekleri ise ortaya çıkmaya başlamıştır. (Harmandar, 2000, s. 47-48).

2.6.5. Bu Dönemdeki İlgil ve İhtiyaçlar

Ergenliğin bu dönemindeki gençlerin ilgil ve ihtiyaçları da 14-16 yaş aralığında bulunan çocuklara göre belli farklılıklar görülecektir. Daha önceki yaş gurubunda kadınlara ilgil duymaya başlayan gençler bu yaş gurubunda kadınlara olan ilgilerini çok daha fazla artıracaktır. Yine aynı şekilde kadınlarda da erkeklere karşı ilgide de artış görülecektir. Bu yaştaki gençler yenilgiyi hazmedemeyip hep başarılı olmak hep ön planda olmak herkes tarafından beğenilen istenilen aranılan kişi olmak istemektedir.

Bu dönemdeki gençler artık yavaş yavaş aile geçimi ve evlilik hakkında düşünmeye başlayabilir. Bu yüzden ileride hangi mesleğe sahip olması gerektiğini ve bu mesleğe sahip olabilmek içinde hangi üniversitede hangi bölümde okuması gerektiğini düşünür.

2.6.6. Beden Eğitimi Uygulamaları

Bu yaş aralığındaki gençler fiziki olarak belli bir olgunluğa ulaşmıştır. Kadınlar güç açısından gelişimini çok büyük oranda tamamlamıştır. Erkekler ise tamamlamak üzeredir. Beden eğitimi derslerinde öğrencilerin fiziksel gelişimini olumsuz yönde etkilemeyecek şekilde çalışmalar yapılmalıdır.

Bu dönemde yapılan beden eğitimi dersleri öğrencilerin fiziki gelişimini sağladığı gibi ahlaki yönden de onlara faydalı olmalıdır. Bu dönemdeki öğrenciler içki, alkol, uyuşturucu ve kumar gibi kötü alışkanlıklara sahip olabilir. Beden eğitimi dersi sayesinde öğrenciler bu alışkanlıklardan uzaklaştırılmaya çalışılmalıdır. Öğrenciler spor yapmanın keyfine ulaşmalı, kötü alışkanlıkların kendilerine bedensel olarak ve her yönden zararlı olduğunu bilincine varmalıdır.

Bu dönemdeki gençler Türk milli eğitimin amaçları ve ülke çıkarları doğrultusunda uygun davranışlar geliştirmelidir. Beden eğitimi dersleri ise öğrencilerdeki bu davranış değişikliğini meydana getirmek için uygun bir şekilde işlenmektedir.

2.7. Spor, Sosyalleşme ve Sosyal Kurumlar

2.7.1. Sporun Kavramı ve Sporun Sosyal Boyutları

2.7.1.1. Spor Kavramı

Spor çağlar boyunca hatta insanlığın başlangıcından beri yapılmıştır. Avcı insan toplulukları avlayacakları hayvanların peşinden sürekli koşup onlarla gerektiğinde birebir mücadele vermişlerdir. Bu yüzden av yapmadıkları zamanlarda da performanslarını geliştirmek için antrenman yapmışlardır. Daha sonrasında ise kendilerini diğer insanlarla karşılaştırmak, kendi güçlerini ölçmek istemişlerdir. Kazanma ve kaybetme gibi duygularda işin içine girdikten sonra spor doğmuştur.

Spor farklı insan gurupları tarafından farklı coğrafyalarda farklı şekillerde uygulandığı için her zaman farklı isimlerle adlandırılmıştır.

Spor kelimesi etimolojik köken olarak disport (dis ve porture) kelimelerinden türemiş olup işten uzak durmak anlamına gelir. Zamanla içinde yarışma, korunma ve üstün başarı elde etme çabası olan her türlü vücut faaliyetlerini belirten ve günümüzün yaygın terimi olan "spor" türemiştir (Ersoy, 1986, s.6).

Spor, insan ruhundaki mücadele ve başarıma azminin sistemli ve adil şartlar içinde, çeşitli güçlükleri göze alarak bedeni bir yarışmaya dönüşmesidir. Spor, ferdin tabi çevresini beşeri çevre haline getirirken elde ettiği kabiliyetleri geliştirirken, belirli kurallar altında araçlı yada araçsız, ferdi yada toplu olarak, boş zaman kavramı içinde yada tam zamanını alacak şekilde meslekleştirilerek yaptığı sosyalleştirici, toplumla bütünleştirici, ruh fiziki geliştiren rekabetçi dayanışmacı ve kültürel bir olgudur (Göral, Yapıcı, 2001, s.75).

Spor; genellikle, amatör spor, profesyonel spor, gösteri sporu, yarışma sporu, okul sporu, boş zaman sporu, performans sporu, elit sporu, herkes için spor, yaşam boyu spor, sağlık için spor, aile sporu, tatil sporu, özürlüler için spor, çocuk ve gençler için spor, ileri yaşlarda spor, kadınlar için spor, yaygın spor, silahlı kuvvetler sporu, polis sporu, hapisane sporu, üniversite sporu, kulüp sporu, müessese sporu vb. isimlerle özdeşleştirilen ifadelerle anlaşılarak kullanılmaktadır (Yıldıran, Karaküçük, İmamoğlu, Ekenci, 1993, s.56).

Tüm bu yorumlar göstermektedir ki spor insanlığın binlerce yıldır uğraştığı bir uğraştır. Farklı kültürler spora farklı isimler vermiş ve en sonunda adı spor olabilmıştır. Spor insanları fiziksel ve ruhsal olarak geliştiren, insanları sosyalleştiren, insanların boş

zamanlarını iyi geçirmelerini sağlayan yarışma, kazanma ve kaybetme amacı güden bir aktivitedir.

2.7.2. Sporun Sosyal Boyutları

Sporun sosyal boyutlarından bahsedebilmek için hatta herhangi bir şeyin sosyal boyutlarından bahsedebilmek için orada aynı amaç için toplanmış birbirleriyle iletişim halinde bulunan bir toplum bir camia olmak zorundadır. İnsan tek başına sosyalleşemez muhakkak diğer insanlarla etkileşim içinde olması onları anlaması, toplum kültürünü benimsemesi gerekir.

Tarihin başlangıcından bu yana sporu incelediğimizde sporun sosyalleşmeye katkılarının büyük olduğunu göreceğizdir. İlk başlarda yalnız başlarına spor yapan insanlar sonra kendileri gibi spor yapan insanlarla bir araya gelme ihtiyacı duymuştur. Bu sayede ise birbirlerini, karşılıklı olarak kültürlerini tanımışlardır. Bu sayede sosyalleşmeye başlamışlardır.

Şahan, Çınar ve Şahin (2005) tarafından yapılan çalışmada daha sonraki süreçte orta çağda ve günümüze kadar geçen süreçte sporun hem Batı hem Doğu toplumlarında devletler açısından ve bireyler açısından önemli bir toplumsal olgu olarak devam ettiğini günümüzdeki modern spor oyunlarının başlangıcı ise 19'yy son çeyreğinden itibaren spor uluslararası anlamda bugünkü şeklini almasının başlangıcı olduğunu, Baron Pierre de Coubert'in öncülüğünde 5 Nisan 1896 yılında Atina'da 13 ülkenin 361 sporcusu ile katıldığı ilk modern olimpiyatlar bugünkü sporlar için dönüm noktası olduğunu belirtmişlerdir.

4 yılda bir düzenlenen modern olimpiyat oyunlarında dünyanın dört bir tarafından gelen ülkeler birbirleriyle kaynaşma ve farklı kültürleri tanıma olanağı bulmaktadır. Olimpiyat oyunlarının yapıldığı ülkenin kültürü, yemekleri, davranışları ve daha birçok özellikleri gelen ülkeler tarafından detaylı görülebilmektedir. Ayrıca olimpiyatlara katılan bütün ülke vatandaşları birbirini tanımakta ve kaynaşmaktadır.

Dünyanın her tarafında ve toplumlarda sınıflar arasında spor yapmaya, sporu izlemeye duyulan ilginin hızla artması, çağdaş toplumsal yaşayışın ayırt edici başlıca özelliklerinden biridir. Bu işin sosyolojik yönü, dil, din, ırk ve cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin ama spor sahalarına ama televizyon başına, dünyanın dört bir tarafındaki milyarlarca insanı aynı anda toplayabilen başka bir olay yoktur (Fişek, 1985, s. 22)

Spor sayesinde birbirine düşman ülke vatandaşları bile bir müsabakayı izlemek için ya da bizzat yarışmak için bir araya gelmek zorunda kalmaktadır. Bazen de bu sayede birbirlerinin kültürünü, kişiliğini tanıyıp arkadaş olabilmektedir. Ön yargılar spor sayesinde kırılabilir.

Hayatı boyunca birçok alanda başarısız olmuş ve kimse tarafından tanınmayan bilinmeyen saygı dahi duyulmayan insanlar, spor sayesinde başarı duygusunu tatmaktadır. Bu başarı duygusu ise kişinin kendine olan güvenini arttırmakta ve toplum içine rahatlıkla karışabilmesini sağlamaktadır.

2.7.3. Spor Aktiviteleri

Sporun bugünkü toplumlarda çok büyük ilgi odağı olmasının temelinde spor aktivitelerinin yapılış amaçlarında meydana gelen çeşitli gelişmelerdir. Önceleri sadece kültürel ve sosyal anlamda yapılan aktiviteler kitle iletişim alanının çok ileri boyutlarda gelişmesi sonucu âdeta bir reklam ve tüketim aracı olarak da kullanılmaya başlamıştır. Bugün bir olimpiyat oyunlarının ya da dünya futbol şampiyonasını organize eden ülkelere ve reklam aracı olarak sporu kullanan firmalara inanılmaz boyutlarda ekonomik kazanç getirmektedir. Ancak tezin konusu gereği sporun insanlar ve toplumlar üzerindeki sosyal, kültürel ve davranış değişikliklerindeki etkisi incelendiğinden reklam ve ekonomik durumuna fazla değinilmeyecektir. Sporun bu yönünü ele alırken diğer yönlerinin de bilinmesi hem toplumsal aktivitelere hem de bireysel aktivitelerde daha yararlı olacaktır (Seçkin, 1990, s. 8-12).

Spor aktiviteleri insanları günlük hayatın stresinden uzaklaştıran onları rahatlatan, güçlendiren, bazen fazla enerjisini atmayı sağlayan, bazen de dinlenmesini sağlayan yegane aktivitelerdir. Bu yüzden tüm dünyada bilimsel olarak spor çalışmaları yapılmaktadır. Her geçen gün yeni bir spor branşı ortaya çıkmakta denenmekte ve insanların gösterdiği ilgi doğrultusunda bu branşlar spor ailesine kazandırılmaktadır. Ancak sporun temelinde yarışırken ve izlerken zevk alma duyguları yattığı için ilgi görmeyen sevilmeyen sporlar uygulanmamaktadır.

Ülkemizde geleneksel sporlar adı altında federasyon çalışmaları yapılmakta ve tarihimize ait sporlar insanlara tekrardan tanıtılarak bu sporların korunması unutulmaması sağlanmaktadır. Cirit, okçuluk, şalvar güreşi gibi sporlar gün yüzüne çıkarılmaktadır. Çünkü spor kültürüdür. Çünkü spor sayesinde insan geçmişini tanıyabilmektedir.

Günümüzde spor reklamlar, seyirci biletlerinden gelen paralar, spor malzemesi satışları gibi nedenlere ekonomik bir sektör haline gelmiştir. Profesyonel sporlarda sporcular da gelen ücretlerden pay almaktadır. Bu yüzden çok önemli sporlarımız geri planda kalmaya başlamıştır. İlk olimpiyatlardan bu yana en önemli birkaç spor branşından olan güreş amatör bir spor olduğu için belli bir ekonomik geliri olmadığı için ve başta da belirttiğimiz en önemli unsurlardan biri olan insanların zevk almasından uzaklaştığı için modern olimpiyatlardan çıkarılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmıştır.

Tüm bu açıklamalarda görüldüğü gibi spor artık antik olimpiyatlardaki gibi zevk ve yarışma unsurlarını barındıran kâr amacı gütmeyen ve tüm düşmanlığı bitiren bir organizasyon olmaktan çıkmıştır. Çünkü artık sporlar getirdiği getiri miktarınca değer görmektedir ve fazlasıyla bir ekonomik sektördür. Spor sadece biz özelliğini kaybetmemiştir o da her kültürden milyonlarca insanı bir araya getiren onların zevk almasını ve dinlenmesini sağlayan sosyal bir aktivite olmasıdır.

2.7.3.1. Bireysel Spor Aktiviteleri

Bireysel sporlar sporcunun mücadeleyi tek başına başka bir sporcuyla vermesidir. İki sporcunun da zor anda yardım bekleyeceği tek kişi yine kendisidir. Tüm taktikleri kendi beyninde oluşturup uygulamak zorundadır. Bu sporda sporcu tek başına savunmayı da yapar hücumu da. Kurtulması gereken zor durumdan yine kendi yetenek zekâ ve çabasıyla kurtulabilir. Saha da ona hiç kimse yardım edemez.

Bireysel sporlara güreş, boks, halter, okçuluk, golf gibi sporları örnek verebiliriz. Daha önce saymış olduğumuz tüm özellikler bu sporlar için geçerlidir.

Bireysel sporlarda sporcu bütün sorunların üstesinden tek başına gelmektedir. Sporcu kazanma ve kaybetme duygusunu tek başına yaşamaktadır. Aynı zamanda sporcu galibiyetin ve mağlubiyetin bütün sorumluluğunun kendisinde olduğunu bilmektedir. Bu sayede bu sporcularda özgüven ve liderlik gibi özellikler son derece yüksek olmaktadır. Bu özellikleri yüksek olan sporcular ise toplumun içine son derece rahat bir şekilde karışabilmekte, kendini çok rahat ifade edebilmektedir. Ayrıca bireysel sporlarda sporcu antrenman çalışmalarında ve turnuvalarda diğer sporcularla sürekli bir araya geldiği için sosyalleşmektedir.

Bireysel sporlar ile birey kendine güven, kendini denetleme, çabuk karar verme, doğruluk, haklarını koruma gibi özellikleri geliştirir. Kişi kendi yeteneklerinin farkına varır. Becerisi artar (Hazar, 1996, s. 12-14).

2.7.3.2. Takım Spor Aktiviteleri

Eski zamanlarda insanlar bireysel sporları çok sevip izlese de özellikle teknolojinin de ilerlemesiyle insanların sporları evlerinden izleyebilmesiyle takım sporlarına olan ilgi gittikçe artmıştır.

Takım sporlarında sporcular bir takım halinde karşı takıma karşı mücadele vermektedir. Mücadele sırasında zor durumda kalan sporcu ya da hücumu yönelik yeni bir pozisyon oluşturmak isteyen sporcu arkadaşına pas verebilmektedir. Takım sporu yapan sporcuların paylaşımcı özelliği çok gelişmiştir. Ayrıca ben değil biz duygusuyla hareket etmek zorundadırlar. Mücadele sırasında takımın başarısını kendi hırslarından önde tutmak zorundadırlar. Bu sporu yapan sporcuların ekip halinde çalışma, paylaşma, bir guruba ait olma, bencillikten uzak olma gibi özellikleri gelişmiştir.

Futbol, basketbol, hentbol, voleybol gibi sporları takım sporlarına örnek olarak verebiliriz ayrıca takım sporlarına ait verdiğimiz tüm bilgiler bu sporlar için de geçerlidir.

2.8. Sosyalleşme

2.8.1. Sosyalleşme Kavramı

Sosyalleşme olayı insanlar adını bilse de bilmesede farkında olsa da olmasa da insanlar belli amaçlar için bir araya geldiğinde kendiliğinden oluşmuştur ve insanlar tarih boyunca sosyalleşmenin faydalarını görmüştür.

Sosyalleşme-kavramını ilk kullanan E. Durkheim'dır. Durkheim eğitimi, yetişkin kuşakların yetişmekte olan kuşakları sosyalleştirmesi, toplumsal hayata alıştırması, ruhsal, zihni ve ahlaki yönden yetiştirmesi olarak kabul etmişti. Sosyalleşme, bireyin bir sosyal gruba katılması olgusudur. Birey bir gruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ilerde alacağı rolleri, ulaşacağı sosyal mevkileri, bu rol ve yerlerin kendisinden beklediği davranış, beceri ve yetenekleri, grubun kültürünü oluşturan değerleri, inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Kişi eğer içinde yaşadığı sosyal-kültürel kural ve değerleri iyice benimser, kendi şahsiyet yapısını onun üzerine kurar,

kendi iç-kontrol mekanizmaları ile toplumsal kontrol mekanizmalarını aynileştirirse buna içleştirme, özleştirme (“Internalisation”, “Verinnerlichung”) denir (Ergün, 1992, s. 37).

Şüphesiz insanlar, yaşadığı toplumda davranışlarıyla kendini ifade eder ve bu davranışları sayesinde toplumun diğer fertlerinden ayrılırlar ve birey olarak toplum içerisinde var olurlar. Tüm bireyler bir grup içinde doğar ve toplumsal niteliklerini bu gruplarda kazanırlar. Bir toplumun yaşam biçimiyle, o toplumda yaşamak için gereken bilgilerle değerler, gruplar aracılığıyla bireye aktarılır. Bu bilgi ve değerlerin benimsetilmesiyle birey, belirli bir toplumun üyesi olma özelliği kazanır. İnsanların fiziksel çevrelerine uyum çabalarının neticesinde tarihsel bir gelişme ile birlikte ortaya çıkmış örgütlere “toplum” denir. Toplumsal örgütlenme, insanın varlığını devam ettirebilme ve çoğalma imkânını artırdığı için onun, zaman içinde geliştirdiği bir uyum biçimidir. Toplumsal hayat sayesinde, insan kendisini diğer canlı türlerinden ayıran niteliklerini ortaya çıkarmış, sosyalleşmiş, geliştirmiş ve kültürünü yaymıştır (Yetim, 2000, s. 148-151).

Sosyalleşme, toplumda geçerli olan kültürel değerleri öğrenerek, yetişkinlerin dünyasına hazırlanma, yetişkinlerin davranış biçimlerini yaşantısına uygulayabilir duruma gelme anlamına gelmektedir (Bilen, 1994, s. 62).

Sosyalleşme toplumun, kişinin diğerleri ile birlikte yaşayabilmesi için ondan beklediklerini temsil eder. Kişinin, toplum içinde diğerleri ile birlikte ortak bir yaşam sürdürebilmesi, toplumun örf ve adetlerine, geleneklerine, göreneklerine itaat etmesi, giyinme, yeme-içme, uyuma, oynama, eğlenme, çalışma bakımından asli bir takım teknikleri kabul etmiş bulunması, toplumsal hayatın norm ve ayinlerine uyması ve grup içinde kendisine verilecek rolleri gereğince yerine getirebilmesi halinde mümkün olabilir (Dönmezer, 1999, s. 122).

Sosyalleşmeyle aynı anlama gelen kelimeler de vardır. Bunlar sosyalizasyon ve toplumsallaşmadır. Toplumsallaşma, bir kimsenin içinde bir takım işlevleri olabileceği belirli bir toplum ya da toplumsal grubun tarzlarını öğrenmesi sürecidir (Tezcan, 1988, s. 37).

Sosyalleşmeyle aynı anlama gelen diğer kelime ise sosyalizasyondur. Sosyalizasyon, ferdin veya fertlerin grubun norm ve amaçlarına aktif anlamda uyumunu sağlamadır (Arvasi, 1995, s. 71).

Başka bir tanımda ise sosyalizasyon, bir sosyal gruba ve topluma kabul edilmek için (integration) gerekli olan değerlerin, normların ve davranış örneklerinin içselleştirilmesini de içerir (Voight, 1998, s. 14).

Tolon, İsen ve Batmaz (1991) yaptığı çalışmaya göre Sosyalleşmede hangi yaklaşımla değerlendirilirse değerlendirilsin bireyin toplumda diğer bireylerle olan benzerliklerinin yanı sıra farklılıklarının da olduğu, kişileri bir örnek biçimlere sokmaktan çok, onları kişilikleriyle uyuşan, toplumun bir işlevi durumuna getirmeyi amaçlayan toplumsal süreçlerden biri olarak görünmektedir. Sosyalleşme terimini kullanan bilimsel disiplinlerde bu sürecin çeşitliliği ve genişliği karşısında birçok dallara ayrılmıştır. Örneğin çocuk sosyolojisinden, gelişim psikolojisine, klinik psikolojisinden, grup psikolojisine, antropolojiden, kişilik kavramlarına kadar çok çeşitli alan sosyalleşmeyi kendilerine başlık olarak seçmişlerdir.

Bir yerde sosyalleşmeden bahsedebilmek için orada belli bir amaç uğruna bir arada olan insanların olması gerekmektedir. Bu insan topluluğunun amaçlarının aynı yönde olması sosyalleşmeyi kolaylaştıracaktır. Ancak otobüs durağında otobüs bekleyen insanlardan oluşan topluluğun tek amacı otobüse binmek olsa bile orada sağlıklı bir sosyalleşme olacağından söz edilemez. Orada sağlıklı bir sosyalleşme olabilmesi için insanların ortak yanlarının olması gerekebilir. Güreş salonuna güreş izlemeye giden seyircilere ya da güreşmeye giden güreşçiler aynı camiaya ait oldukları ve aynı duygu düşünceye sahip oldukları için çok iyi bir sosyalleşmeden bahsedilebilir. Çünkü bu insanlar duygularını, sevinç ve üzüntülerini aynı camiadaki insanlarla paylaşmak isteyecek ve sosyal bir ortam oluşacaktır.

2.8.2. Sosyalleşme Süreci

Sosyalleşme bireyin diğer insanlarla bir arada olarak yapabildiği bir gelişimdir. Birey doğduktan sonra çevresinde bir takım insanlar görmeye başlar. Bu kişiler annesi, babası kardeşleri ve akrabalarıdır. Yeni doğan bebek bu kişileri gördükten sonra sosyalleşme süreci başlamış sayılabilir. Sosyalleşme sürecinin ilk aşamasında özellikle anne ve baba çok önemlidir. Bebeğin ileriki yaşlarında kendine güvenen, kendini kolayca ifade edebilen ve toplum içine karışabilen bir insan olabilmesi ailesinin onu yetiştirme tarzına bağlıdır. Aslında yeni doğmuş bebek anne ve babası için boş bir CD dir. Anne baba o CD yi ne ile

doldurursa CD de onlar bulunacaktır. Tabi bu çocuğun ilk dönemleri için geçerlidir. Ergenlik dönemiyle birlikte çocuk yeni çevreler edinecek ve sosyalleşme hızı artacaktır.

Toplumsal davranış kalıplarının, başka bir deyişle toplumsal rollerin birey tarafından kabullenme sürecine toplumsallaşma süreci denir. Toplum, toplumsal ilişkiler ve çevrenin davranış beklentileri bireyin yaşamı boyunca değişir. Bu nedenle bireyin öğrenme ve toplumsal çevreye uyum sağlama süreci de yaşam boyunca süren bir süreçtir. İnsan, yaşamında sürekli olarak yeni roller edinmek ya da edindiği rolleri değiştirmek zorunda kalır. Bu ise, sürekli bir öğrenme süreci gerektirir. Başka bir deyişle, toplumsallaşma olayı bir öğrenme süreci olup, bireyin toplumsal bir olgu haline gelmesi, kişilik kazanması ve toplum içinde alabilme yetkisine erişmesidir (Armağan ve Armağan, 1988, s. 127–128).

Sosyalleşme süreci sayesinde toplum kültürü yeni kuşaklara geçmektedir. O halde sosyalleşme, toplumun norm, değer ve inançlarını üyelerine nakletme mekanizmasıdır. İnsan davranışı sosyal çevrenin yönlendiriciliği ile meydana gelir ve çevre tarafından öğretilir. Sosyalleşme süreci çocuğun doğusundan itibaren başlar. Doğuştan sonra bireyi saran ilk sosyal muhit, aile müessesesidir. Çocuğun sosyalleşmesinde en büyük pay, aile müessesesinin önemli bir unsuru olan anneye düşmektedir. Anne ne derece iyi yetişmiş ve yeterli kültürel bir seviyeye sahipse, gördüğü eğitimin yanı sıra, yeterli bir sosyal çevreden geliyorsa, bu durum çocuk üzerinde çok olumlu etkiler yapabilir. Bu açıdan konuya baktığımızda annenin ilk öğretmen olarak bireye sosyalleşme yolunda olanaklar sağladığını görürüz. Çocukluk dönemi için ailenin, ergenlik dönemi içinde okul ve sokağın belirleyici özelliklere sahip olduğu söylenebilir (Özçelik, 2007, s. 73-74).

Aile ve okul içinde olgunlaşan ve yavaş yavaş sosyalleşme süreci içinde ilerleyen fert, daha sonra işyeri içinde de kendi şahsiyetini bulur ve geliştirir. Çalışma hayatı, okul ve aile gibi ferdi saran başka bir sosyal çevredir. Şahsiyetini bulan ve farklı konu ve faaliyet alanları ile ilgi kurarak sosyal ilişkilerini arttıran ve yoğunlaştıran fert, artık farklı amaçlar güden, farklı kuruluşların (kooperatif, mesleki kuruluş, spor kulübü, sendika vb.) faaliyetlerine katılarak sosyal hayat içinde sadece şahsiyetini geliştirmiş olmakla kalmamakta, ilgi kurduğu birbirinden farklı alanlarda yaratıcı olma özelliğini de geliştirmektedir. Sosyalleşmenin en belirgin özelliği ferdin kendi dışındaki diğer fertlerle ve sosyal gruplarla dayanışma ve işbirliği içine girebilmesidir. Eğer, bir kimse dayanışma ve işbirliği duygularından yoksun kimse ise, ya bir psikolojik hastalık söz konusudur; ya da toplumda yaygınlaşmış, bir sosyal hastalık, mesela, yabancılaşıma ve anomi hali ferde

yansımış olabilir. Her iki durum da sosyalleşmeyi baltalayan tutum ve davranışları ortaya çıkarmaktadır (Erkal, 1991, s. 69-70).

2.8.3. Sosyalleşme Araçları

Çocuk doğduğundan itibaren onun sosyalleşmesini sağlayan bazı sosyal kurumlar ve guruplar vardır. Çocuk istese de istemese de bu kurumların çoğunun arasında bulunmaktadır. Örneğin aile. Çocuk doğduğunda bir ailesi vardır ailesi olmayan çocuklara bile ailelik yapan kurumlar vardır. Aile çocuğun ilk sosyalleştiği kurumdur. Daha sonrasında eğitim alması gereken çocuk eğitim kurumlarına okullara gönderilir. Bu eğitim kurumları ise diğer bir sosyalleşme aracıdır. Çocuğun okul öncesinde ve okulda muhakkak bir arkadaş çevresi olmaktadır bu ise diğer bir sosyalleşme aracıdır. Günümüz teknolojisiyle birlikte günden güne artan kitle iletişim araçları da sosyalleşme aracı sayılır.

2.8.3.1. Aile

Bütün toplumlarda aile ilk ve en temel sosyalleşme aracıdır. Çocuğun bebeklikten itibaren karakterinin ve bir takım gelişimsel özelliklerinin geliştiği dönemlerde yanında olan en temel kurum ailedir. Aile çocuğa başarı duygusunu tattırmazsa çocuk içe kapanın ve öz güven yetersizliği düşük bir çocuk olabilir. Tek başına bu neden bile çocuğun hayatı boyunca sosyallikten uzak olmasına insanlarla ilişki kuramamasına neden olabilir. Aile çocuğa değer verir onu kendini geliştirebileceği güzel ortamlara sokarsa, ona yeni arkadaşlıklar kurabileceği imkânlar sağlarsa çocuk bu sayede ileride sosyal bir yetişkin olabilecektir.

2.8.3.2. Arkadaş Grupları

Çocuğun sosyal bir yetişkin olup olamayacağının tohumları ilk olarak ailede atılırken çocuğun büyümesiyle birlikte arkadaş gurupları çok önemli bir yere sahip olmaktadır. Çocuk bilgili, kültürlü ve sosyal aile çocuklarıyla arkadaşlıklar kurarsa kendisi de onlar gibi iyi yönde gelişebilir. Çocuk kendisini ifade ettiğinde kötü bir şekilde karşılanırsa alaya alınsa bir daha toplum içine girmekten ve kendini ifade etmekten korkar hale gelebilir. Ama arkadaş gurubu medeni bir gurup ise çocuğu yanlış ve doğrularıyla kabul edebilir ve bu sayede çocuk kendisini özgür hissederek arkadaşlarının yanında kendini rahatça ifade

edebilir ve arkadaşlarıyla rahatça kaynaşabilir. Bu sayede de son derece sosyal bir ortam oluşarak çocuğun tam yaşamı boyunca sosyal bir yetişkin olabilmesi için en büyük adım atılmış olur.

Çocuklukta arkadaş grupları birçok şeyi öğrenmede bir ihtiyaç olarak ortaya çıkar. Çocuk, arkadaşlarıyla olan ilişkilerinde onlardan birçok şeyi öğrenir. Bunlar arasında, paylaşma, mücadele, kavgaya etme, büyüklerle olan ilişkiler, başarı ve sevilme sayılabilir. Okul çağında ise okul arkadaşları, otoriteyle nasıl başa çıkılacağı, okul içi ve dışı hareketleri, karşı cinsle yaklaşmanın yollarını düzenleyen ve öğreten çok önemli gruplardır. Hatta yetişkinlikte bile arkadaş grupları evlilik yaşamı, anne baba olma, emeklilik ve eşin ölümü ile ortaya çıkan durumlarda insanlara yardımcı olan kimselerdir. Yeni bir yaşama uyum bile, bir toplumsallaşma sürecini içerdiğinden bunların da tıpkı kültür gibi öğrenilmesi gerekir (Özkalp, 2005, s. 119).

2.8.3.3. Kitle İletişim Araçları

Eski zamanlarda ailesi ve sosyal çevresi sayesinde sosyalleşebilen insan günümüzde teknolojinin çok hızlı bir şekilde gelişmesiyle kitle iletişim araçlarını bir sosyalleşme aracı olarak kullanmaktadır. Yapılan araştırmalarda günlük hayatta kendini ifade edemeyen ve çekingen davranan insanların sosyal paylaşım siteleri ve diğer kitle iletişim araçları sayesinde çekinmeden karşısındaki insana düşüncelerini ifade edebildiği ortaya çıkmıştır. Kendini ifade eden ve görüşleri beğenilen insan özgüven kazanarak günlük hayatta da daha sosyal daha girişken olmaya başlamıştır.

Gençlik çağı, ergenlik ve ön erişkinlik dönemlerini içine alır. Bu dönem fiziksel, ruhsal olduğu kadar, sosyalleşme açısından da hızlı değişimlerin ve hassaslıkların yaşandığı dönemdir. Bu süreç bireyin sosyalleşme ve sosyal kimlik edinme aşamasında çok önemli bir geçiştir. Bu geçişte kitle iletişim araçlarının büyük etkileme gücü kendini olabildiğince hissettirir (Özçelik, 2007, s. 87–88).

Kitle iletişim araçları, bireylerin toplum ile bütünleşmesinde, toplumun bir parçası olmalarında, toplumun kültürel değerlerini almalarında ve yeni değerler eklemelerinde, inanç, tutum ve davranışlarındaki değişimlerde rol oynamaktadır. Bu etkileşimin düzeyi, bireylerin

kitle iletişim araçları ile ilgili ön yargılarına, bu araçları ne sıklıkla kullandıklarına ve bu araçlar ile kendilerine ne tür mesajlar verildiğine bağlı olarak değişebilmektedir (GÜZ, 1996, s. 982-983).

2.9. Sosyalleşme-Eğitim İlişkisi

Eğitim kişide istendik yönde davranış değişikliği meydana getirmeye çalışan bir süreçtir. Bu eğitim genellikle okullarda verildiği için elbette kişiyi olumsuz yönde etkileyecek gelişimlerden söz edilemez. Okullarda verilen eğitim bireyin topluma kazandırılmasını toplumda saygın bir yere sahip olmasını amaçlar. Eğitimin en önemli amaçlarından bir tanesi de bireyin sosyalleşmesini sağlamaktır. Sosyal olmayan birey eğitim alsa bile topluma çok faydası dokunamaz. Bu yüzden eğitim için sosyalleşme en önemli ürünlerden bir tanesidir.

Ferdin sosyalleşebilmesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerinin yeri önemlidir. Bu faaliyetler hem devlet, hem fert ve hem de devletle ferdin birlikte ortaya koydukları gayretlerle ortaya çıkabilir. Kültürün kazanılması ve genç nesillere aktarılması da eğitim, öğretim ve öğrenme süreci sonucunda elde edilir. Eğitimin sosyalleşme içinde etkin bir yeri vardır. Nitekim Ziya Gökalp'e göre de sosyalleştirme eğitim demektir. Fert dünyaya geldiği zaman sosyal olmayan bir varlıktır. Fakat cemiyet öyle bir muhittir ki, bu sosyal olmayan varlıkları içine girdiği andan itibaren kendisine benzetmeye, yani temsil ettirmeye çalışır. Fertlerin cemiyeti benimsemesi, yani sosyalleşmesi, cemiyetin bekası için gereklidir. Bir cemiyet fertlerine lisanını, ahlakını, estetik zevkini, ilmi mantığını, teknik vetirelerini aşamazsa, yaşayamaz. İşte, cemiyetin fertleri üzerine tatbik ettiği bu sosyalleştirme işine terbiye adı verilir (Erkal, 1992, s. 12-13).

Okul denildiği zaman insanların aklına genellikle Türkçe ve matematik gibi teorik dersler gelir. Oysa ki bu dersler öğretim kapsamına girmektedir. Öğrencinin bilgili olmasını ve yeniliklere açık olmasını, akılcı düşünmesini sağlar. Okulların öncelikli amacı eğitimidir. Öğrencilerin davranışlarını değiştiren onları saygılı, terbiyeli, anlayışlı ve girişken gibi daha birçok insani özelliğini geliştiren şey öğretimden çok eğitimidir. Eğitimin amaçlarından bir tanesi ise sosyal gelişimdir.

İnsan eğitim ve öğretimle, toplumla bütünleşir. Bir yönüyle bencil olan insan diğer insanlarla karşılıklı sevgi saygı anlayış esaslarına bağlı ilişkiler kurar. Bu iki ruh durumunu

yaşayan insanın olgunluk çağlarına geldiğinde davranışlarından sorumlu olması toplum hayatının temellerinden biridir (Ayhan, 1997, s. 37).

2.10. Sosyalleşme-Beden Eğitimi İlişkisi

Beden eğitimi öğrencilere bedensel hareketler aracılığıyla verilen bir eğitimidir. Bu bedensel hareketler bir spor salonunda ya da bahçede yapılmak zorundadır. Beden eğitimi derslerinde bireysel olarak yapılan bedensel çalışmalar olduğu gibi öğrencilerin karşılıklı olarak yapmak zorunda oldukları hareket çalışmaları vardır. Ayrıca derslerde değişik öğretim modelleri uygulandığından öğrencilerin birbirini izleyip değerlendirdiği konular vardır.

Ülkemizde özellikle teorik derslerin işlenmesi sırasında öğrenciler arka arkaya sıralarda oturmak zorundadır. Ya da en fazla bazı iyi imkânlarla sahip okullarda öğrenciler hilal düzeniyle oturmaktadır. Bu yüzden de öğrencilerle ders sırasında iletişim çok düşük düzeyde kalmaktadır. Bir dönem boyunca yan yana sıralarda oturup birbirlerini yeterince tanıyamayan anlayamayan öğrenciler bulunmaktadır.

Beden eğitimi derslerinde öğrenciler diğer derslerde bir araya gelemediği öğrencilerle iletişim kurmaktadır. Basit olarak görülen yakan top oyununda ya da futbolda öğrenciler takım ruhu kazanmakta paylaşmanın önemini iletişimin gücünü anlamaktadır.

Bu sayılan nedenlerden ötürü beden eğitimi derslerin öğrencilerin sosyalleşmesiyle çok büyük ilgisi bulunmaktadır.

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek, iradeyi güçlü kılmak, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni yaratmanın yanı sıra, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önem taşımaktadır. Toplum tesadüfen ve geçici olarak bir araya gelmiş fert ve sosyal gruplardan kurulu bir insan yığını olarak düşünölmeyeceğine göre, fertler arasında anlamlı bir şekilde gelişmesi sosyal ilişkiler ağına yaptığı katkı büyüktür (D.P.T., 1983, s. 34-35).

Beden eğitimi insan ilişkilerini geliştirmede yardımlar yapabilir. Sporcu öğrencilerin milliyetine, ırkına ve ekonomik görüşüne göre takım arkadaşları ya da rakipleri değiştiğinde, insana saygı duymayı geliştirmek için, medya gibi hizmet edebilir. Birine genel amaçları öğretmeye çalışma ve yönelme, fiziksel yorgunluklara karşı aynı acıyı duyma, başarıdan zevk alma ve bir işi daha iyi yapabilmekten haz duyma gibi gelişmeler,

takım üyeleri arasında bir anlamda başkalarının duygularını anlayabilmeyi ve bir başkasıyla birlikteliği artırır. Beden eğitimi takımlarındaki daha yetenekli olan kişiler, daha az yetenekli olan kişilerin yeteneklerini geliştirmek için yardım ettiklerinde, aynı zamanda onları kendileri ile bir tutmayı da öğreneceklerdir (Baley ve Field, 1997, s. 8).

Hayat boyu devam eden birçok arkadaşlıklar, spor hareketlerine katılmakla başlamış ve gelişmiştir. Sporda, güzel duygusallık ilişkileri geliştiren durumlar, muhtemelen savaşı, felaketi ya da belayı reddetmek gibi durumlardan daha iyidir. Hayatın rutin işlerinde beyefendi ya da hanımefendi gibi davranmak nispeten kolaydır. Fakat bir yarışma, özellikle de rakip oyunculara haksız avantaj sağlandığı sırada, büyük çapta yerine getirilmesi arzulanan sportmence davranış ise çok zordur. İşte bu zorluklarından dolayı spor, sporcuları diğer kişilere daha cazip gösteren niteliklerin öğretilmesinde, eğitimcilere olağanüstü avantajlar sağlar (Baley ve Field, 1997, s. 8).

İnsanın beden ve ruh yapısını geliştirmek ve iradeyi güçlü kılmak yanı sıra, grup çalışmasını kolaylaştırmak, karşılıklı dayanışmayı sağlamak, kendine güveni gerçekleştirmek, ferdin toplum üyeliğini kazanması olan sosyalleşmesinde de spor önem taşımaktadır. Sosyalleşmenin ve ferdin gelişmesinin ömür boyu sürdüğünü düşünürsek, konunun önemi daha iyi fark edilebilir (Güven, 1998, s. 114).

Sportif etkinlikler içerisinde oyun kuralları ve davranış şekilleri, toplumdan simgelemeler ve değişik şekillerde toplum kurallarını yansıttığı için; bireyin bunları algılaması, benimsemesi ve kullanması mümkün olabilmektedir. Yine bu yapı içerisinde bireyin toplum kurallarının ve demokratik toplum kavramını öğrenmesi, kişinin yetenek ve performansı ile çevresinde kabul edilmesi, başarı ve performans etkileşimi, benlik gelişimi mümkün olabilmektedir (Açıkada, 1993, s. 68).

2.11. Sosyalleşme-Spor İlişkisi

Spor her kültürden binlerce insanın kitlesel olarak bir araya getirebilen ender etkinliklerdendir. Bu sayede sosyalleşmeyi en çok arttıracak faaliyetlerden biridir. Hatta yaz dönemlerinde okulu biten öğrencilerin aileleri çocukları bir takım yaz spor okullarına gönderirler ki çocuk yeni arkadaşlar edinip spor yapsın ve tatili güzel geçebilsin.

Sosyalleşme, bireyin bir sosyal guruba katılması olgusudur. Birey; bir guruba girerken o grupta geçerli olan sosyal normları, o grup içinde girişte ve ileride alacağı rolleri, ulaşacağı sosyal mevkileri, bu rol ve mevkilerin kendisinden beklediği davranış, beceri ve

inançları öğrenip benimsemek durumundadır. Sosyalleşme olgusu doğumdan hemen sonra başlar. Bireyin toplumda geçerli olan değerleri, inançları, vaziyet alışlarını, davranış kalıplarını öğrenip özümsemesi, çocukluk ve gençlik döneminde girdiği guruplarda geçerli değer, tavır ve rol beklentilerine göre “sosyal ben” ini veya “sosyokültürel şahsiyet” ini kazanması ile devam eder. Aslında insan hayatı boyunca sosyal pozisyonlarda yeni sosyal roller üstlendiği için, bu rollerin öğrenilmesi sırasında sosyalleşme de hayat boyu devam eder (Ergün, 1987, s. 35-37)

Spor, bireyin dinamik sosyal çevrelere katılımını sağlayan bir sosyal etkinlik olması özelliğinden dolayı, kişinin sosyalleşmesinde önemli bir role sahiptir. Spor, bireyin kendi dar dünyasından kurtularak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır. Bu yönüyle sporun, yeni dostlukların kurulmasının pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Bu yönü ile sporun, yeni dostluklar kurulmasına, pekiştirilmesine ve sosyal kaynaşmaya destek sağladığı söylenebilir. Spor sadece spor yapanlar değil izleyici kitleler arasında da önemli bir sohbet ve muhabbet konusu oluşturmaktadır (Küçük ve Koç, 2009, s. 3).

Spor sosyal yönü ile, çevre - fert bütünleşmesi, grup içerisinde hüküm verme, başkalarıyla iletişim kurmayı öğrenme, bir grup içerisinde fikirleri değerlendirme ve mücadele etme özelliklerinin gelişmesini sağlar. Ayrıca, toplum tarafından kabul edilme ve ait olma duygusunun gelişimi; olumlu kişilik özelliklerinin gelişimi; boş zaman uğraşısı olarak kullanımının öğrenilmesi; iyi ahlaki hareketleri yansıtan davranışlarının gelişmesine hizmet etmektedir (Bayrakcı, 2006, s. 6).

Gencin aile, okul, iş ve yakın çevresi ile sürdürdüğü ilişkileri sonucu edineceği davranış, tutum, düşünce ve bilgi birikimi, hem kendisinin hem de toplumun geleceğini biçimlendirecek unsurlar olacaktır. Bu nedenle henüz olgunlaşmamış bir insanın sosyal olgunluğa yöneltilmesi, içinde bulunduğu toplumun alışkanlık, değer, tutum ve inanışlarını öğrenme ve uygulama süreci olarak tamamlanan sosyalleşmenin niteliği, gençlik döneminde daha da önemli olmaktadır. Genç insan değişken ve dinamik yapısını nitelikli ve yeterli bir sosyalleşme süreci içinde sürdürdüğünde, ancak verimli ve sağlıklı kişilik özelliklerine sahip olabilecektir. Gencin özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk duygularını geliştirme özlemi ve çabası sonucu ortaya çıkan sorunlarının, toplumsal ve ekonomik yapıya uygun olarak getirilecek çözümleri, gençliğin ve toplumun geleceğini belirleyici

olacaktır. Spor bu dönemde gencin özdeşleşme, özerklik ve sorumluluk duygularını geliştirmekte, sağlıklı sosyalleşmesine yardımcı bir unsur olmaktadır (Akıncı, 2007, s. 54).

Günümüzde pek çok aile, çocuklarına spor yapma imkânı sağlamak için çaba göstermektedir (kurs ücreti ödeme, çalışma süresince bekleme, spor malzemesi satın alma v.b.). Ancak bu etkinlikler boyunca, çocuklarının diğerlerine göre hep daha iyi, daha başarılı olması isteğini taşımaktadır. Ebeveynler çocuklarından hırslı olmalarını, çok fazla işler yapmalarını beklerler. Bunun sonucu, çocuk kendini değersiz hissetmekte, diğer arkadaşlarına düşmanlık beslemektedir. Sportif etkinlikler, kazanmak ve kaybetmek üzerine kurulmamalıdır. Tersine, başarmaya, problem çözmeye, çocuğun grubun bir parçası olduğunu hissetmesine imkân verecek şekilde belirlenmelidir. Bilinçli düzenlenmiş çocuk sporlarının yararları büyüktür ve çocukların spora katılımı özendirilmelidir. Spor sayesinde iş birliği ile rekabetin birlikteliği çocukken kavranılır. Böylece çocuk, toplumun moral değerlerini geliştirme şansını elde etmiş olur (Balcıoğlu, 2003, s. 15).

Spor yapan çocuklar sportif karşılaşmalar için takım arkadaşlarıyla birlikte başka şehirlere turnuvalara gitmektedir. Bu sayede birçok yörenin insanını ve kültürünü tanımaktadır. Çocuk ne kadar çok organizasyona katıldıysa ne kadar çok insanla tanıştıysa o kadar çok özgüven sahibi olmaktadır. Bu tarz çocuklar okullarında da çok popüler olmakta ve çok sevilmektedir. Sevilme ise her insanın en çok sevdiği şeyler arasındadır. Sevildiğini anlayan çocuk arkadaşlıklar kurmakta ve sosyal guruplara ait olmakta hiç zorluk çekmemektedir. Bunun bilincinde olan özel okullar bile kendi bünyesinde spor takımları oluşturarak öğrencilerin turnuvalara katılmasını sağlamaktadır. Çünkü bazı öğrenci velilerin düşündüğünün aksine kendine bilimi öncü yapmış birçok insan ve kuruluş sporun zekâyı da doğrudan ve dolaylı geliştirdiğini bilmektedir. Ayrıca öğrenci spor karşılaşmaları sayesinde daha mutlu olmakta ve hayat kalitesi artmaktadır.

2.12. Ergenlik Dönemi

Eğitim, beden eğitimi ve sosyal gelişim üzerine yapılan çalışmamızda ergenlik döneminden bahsetmemek büyük bir hata olacaktır. Çünkü insanların hayatları boyunca davranışlarına yön verecek çok önemli gelişim aşamaları vardır. Bu aşamalar fiziksel ruhsal, sosyal olabilmektedir. Ayrıca hızlı bedeni büyümenin ve değişimlerin ergenin psikolojisine çok önemli etkileri vardır. Birey en büyük gelişimleri sırasıyla doğum öncesi, doğum sonrası bebeklik dönemi ve ergenlik döneminde göstermektedir. Doğum öncesi ve

bebeklik döneminde yaşanan gelişmeler daha çok bedenin nitelik olarak büyümesi ve nicelik olarak bazı özellikleri kazanmasıdır. Ancak ergenlik döneminde birey çocuklukla yetişkinliğin arasında kalmıştır ve yetişkinliğe giden kapıyı açmıştır. Böyle bir durumda birey nasıl bir karaktere sahip olacağına kimlerle arkadaşlık kuracağına, gelecekte nasıl bir yetişkin olacağına karar vermek zorundadır. Bir yandan da bedeninde çok büyük değişiklikler meydana gelir. Böyle bir karmaşa içerisinde bireyden çokta normal davranışlar beklenmesi yerinde olmaz. Bireyin bu özellikleri belirlenerek eğitim hayatında düzenlemelere gidilmeli, bireyin bu zor dönemi sosyalleşerek geçirmesi sağlanmalıdır.

Ergen sözcüğü Batı literatüründeki "adolescent" karşılığı olarak kullanılmıştır. Latincede büyüme, olgunlaşmak anlamında kullanılan "adolescere" fiilinin kökünden gelmekte olan bu sözcük, yapısı gereği bir durumu değil, bir süreci belirtmektedir (Kulaksızoğlu, 2000, s. 17).

Ergenlik ile ilgili araştırmaların 20. yy.da başladığı öne sürülse de Aristo, Plato ve Sokrates'in ergenlerin davranış kalıpları hakkında yazıları bulunmuştur. Plato gençliği, "ruhsal sarhoşluk" olarak tanımlarken, Aristo gençleri "vurdumduymaz yaratıklar" olarak eleştirmiştir. Sokrates ise tüm yaşamını gençlere adanmasına rağmen mezar taşına gençleri kınayan yazılar yazdırmıştır (Ekşi, 1990, s. 101).

Milli Eğitim Bakanlığı gençliği ya da ergenliği; "buluş çağına erme sebebi ile biyo psikolojik bakımdan çocukluğun sonu ile toplum hayatında sorumluluk alma dönemi olan çocukluk ve genç yetişkinlik arasında kalan 12- 24 yaşları arasındaki grup" olarak tanımlamıştır (DPT Raporu, 1983, s. 13).

Modern ergenlik psikolojisinin önde gelen isimlerinden G. Stanley Hall ergenliği "fırtına ve stres " zamanı olarak betimlemiştir. Sieg ergenlik dönemini "bireyin, yetişkine özgü ayrıcalıkların kendine verilmediğini hissettiği zaman başlayan ve yetişkinin tüm gücü, toplumsal konumu toplum tarafından bireye verildiği zaman sona eren gelişim dönemi" olarak tarif etmiştir (Gander ve Gardiner, 1995, s. 404).

Tüm bu ergenlik tanımlarına bakıldığı zaman ergenler için bu dönemin çok zor bir dönem olduğu anlaşılmaktadır. Hangi yöne çeksen o yöne gelebilecek ergenleri çok büyük tehlikeler beklemektedir. Ergenler çok kötü arkadaşlar edinip çok kötü alışkanlıklar kazanabilirler. Böylesi bir dönemde eğitimin, sporun ve beden eğitimi çalışmalarının çok aktif rol üstlenmesi gerekmektedir.

Ergenlik dönemleri birçok ülkede ve birçok farklı iklim tipinde farklı zamanlarda yaşanabilmektedir. Sıcak iklim bölgelerinde yaşayan çocukların soğuk iklim bölgelerinde yaşayan çocuklara göre, ergenliğe daha önce girdikleri görülmektedir. Ayrıca kadın çocukların erkek çocuklara göre daha erken yaşlara göre ergenliğe girdikleri bilinmektedir. Kadın çocukları belli yaşta ergenlik dönemini bitirirken erkek çocuklarının ergenlik sürecini tamamlaması daha ileri yaşlarda görülmektedir. Ancak ergenlik dönemleri belli bir yaş aralığına göre sınırlamak olanaksızdır.

2.12.1. Ergenlik Dönemi Özellikleri

Ergenlik dönemi özellikleri incelenmek istendiğinde farklı gelişim alanlarına ayrılarak incelenmelidir. Çünkü ergen hem nitelik hem de nicelik anlamında çok büyük gelişmeler göstermektedir. Nitel anlamda boyu kilosu artarken nicel anlamda kasları bu artışa uyum sağlayarak uygun çalışabilecek şekilde gelişmektedir.

Ergenlik dönemi gelişim özellikleri hem ergenlik dönemi hem de bu dönemlerde görülen belli özellikler ele alınarak incelenir.

Pawlowski ve Hamilton (2008) ergenliği erken ergenlik (early adolescence), orta ergenlik (mid-adolescence) ve geç ergenlik (late adolescence) biçiminde üçe ayırmıştır. Ayrıca 11-13 yaşları arasında erken dönem ergenlik (earlyadolescence), 13-15 yaşları arasında orta dönem ergenlik (midadolescence), 15-16 yaşları arasında geç ergenlik dönem (late adolescence), 17-18 yaşları arasında ergenlik sonrası dönem (post adolescence) olmak üzere dörde ayrılmıştır.

Ayrıca ergenler fiziksel gelişim, ruhsal gelişim ve sosyal gelişim özelliklerine göre incelenebilir. Çünkü bütün bu gelişim özellikleri ayrı ayrı yıllarda ortaya çıkmamaktadır. Bu gelişim özellikleri aynı anda bir anda ortaya çıkmaya başlamaktadır. Bu yüzden de birey tüm alanda aynı anda gelişmeye başladığı için bu duruma ayak uyduramamaktadır.

2.12.1.1. Aile ilişkileri

- Ergenlik döneminde birey ailesinden kopmaya başlar
- Birey ailesiyle sürekli fikirsel çatışma yaşar.
- Birey ailesinin kendisini kısıtlamasından sürekli şikâyet eder

- “Ergen benmerkezciliği” görüldüğü için dünya kendi etrafında dönüyor sanar.
- Ergenlik öncesinde annesine çok düşkün olan erkek ilgisini dışarıdaki kadınlara yönlendirir
- Ergenlik öncesinde babasına çok düşkün olan kadın ilgisini dışarıdaki erkeklere yönlendirir
- Ailesine karşı çok agresif davranışlar sergileyebilir.
- Artık çocukluktan çıktığını düşündüğü için anne ve babasının güzel tavsiyelerini bile yanlış anlayarak bana akıl vermeyin tarzı sözlerle onlara karşı çıkar.
- Her şeyi kendisinin daha iyi bildiğini iddia ederek ailesinin hiçbir şey bilmediğini söyleyebilir.

2.12.1.2. Arkadaşlarıyla İlişkisi

- Ergenlik dönemi içerisinde bulunan birey ailesini geri plana atarak arkadaşlarına çok önem vermeye başlar.
- Arkadaş gurupları kötü alışkanlıklara sahipse sigara vb. maddeler kullanıyorsa bu maddeyi kullanmadığı müddetçe diğer bir ergeni guruba dahil etmez.
- Ergen kişi muhakkak bir arkadaş gurubuna girmek ister ve bunun için gerekirse onlar gibi kötü alışkanlıklara yönelmeyi kabul edebilir.
- Ergenlik öncesinde çocukluk döneminde bir arada oyunlar oynayan kadın ve erkekler ergenlikle birlikte artık bir arada oyun oynamaz.
- Erkek ergenler kendilerini bir anda yetişkin zannederek sert erkek profili oluşturabilir.
- Kadın ergenler de yetişkin havasına girerek bir anda kadınsı giyinmeye ve süslenme tarzı şeylere özen gösterebilir.
- Zayıf ve güçsüz olduğu düşünülen bireyler arkadaş gurubundan uzaklaştırılır.

2.12.1.3. Ergenlik Dönemiyle İlgili Duygular

- Ergenlik dönemiyle birlikte kadın ve erkek ergenler birbirlerine karşılıklı olarak duygusal ilgi görülebilir.
- Kadınlar ergenliğe erkeklerden daha önce girdikleri için kadınlarda duygusal yoğunlaşma daha erken dönemlerde görülebilir.
- Ergenlik öncesinde babasını kahramanı olarak gören kadınlar ergenlikle birlikte çevresindeki erkeklerden birine duygusal bir bağla bağlanma ihtiyacı hissedip onu kendi kahramanı yapabilir.
- Aynı şekilde erkeklerde kendilerine kadınlardan birini çok yakın hissedip duygusal anlamda yaklaşabilir.
- Ergenlerin en önemli ihtiyaçlarından birisi sevgidir.
- Ergenler çoğunlukla hayaller kurar
- Bazen çok arkadaşı olmasını isterken bazen içine kapanıp yalnız kalmak isterler.
- Sürekli gelişim gösterdikleri için sosyal faaliyetlerden uzak durabilirler.

2.12.1.4. Soyut İşlemler

- Ergenlik dönemiyle birlikte daha önce somut işlemler yapan birey daha çok soyut olaylar üstüne düşünmeye başlar.
- Olayları neden-sonuç ilişkisine göre analiz edebilir
- Dini ve metafizik olayları daha çok merak eder
- Bir dinini olması gerektiği gibi düşüncelere daha çok bu dönemde kapılır. Farklı dini inançları araştırabilir.
- Birçok olayda herkesten farklı düşünmeye çalışır.
- Herkesin dikkatinin kendi üzerinde olduğunu zanneder.
- Tartışmalara katılır ve kendini çevresine kanıtlama hevesindedir.

2.12.1.5. Fiziksel Gelişim Özellikleri

Ergenliğe girilmesiyle birlikte çok hızlı bedensel niteliksel gelişimler ortaya çıkar. Eller, kollat, parmaklar, bacaklar ve bütün organlarımız o kadar hızlı büyürler ki bu büyümelere ayak uyduramayız. Bu adaptasyon süreci ergenler için çok zor geçer. Hatta ergenler uzuvlarını kontrol etmekte çok zorlandığı için “ergen sakarlığı” denilen durum ortaya çıkar. Ergenler sürekli bir şeyleri kırıp dökebilirler çünkü vücutlarının kontrollerini çok zor sağlarlar.

Ergenler için standart bir büyüme eğrisi çizmek mümkün değildir. Büyüme hız ve süreleri bireyden bireye değişir. Özellikle kadınların büyümeye daha hızlı başladıkları görülmektedir. Ergenlik dönemine özgü en karakteristik değişimler tüm uzun kemiklerin uzunluğunun artması ve eklem kemiklerinin gelişimidir. Bu değişimler beden gücü artısının temelini oluşturur. Dişler de düzenli bir değişim ve gelişim sürecinden geçer; ikinci azı dişi, ergenlik -döneminin hemen öncesinde, üçüncü azı dişi de bu dönemin bitimine yakın çıkar. Yüzün görünümü de oldukça belirgin bir değişim geçirip ergenliğin sonlarına doğru yetişkin ölçülerine, oranlarına ulaşır (Yavuzer, 2005, s. 21).

Kadınlarda ergenlik dönemine girildiğinin belirtisi, âdet kanamasının görülmesidir. Bu duruma göğüslerdeki büyüme de eşlik eder. Erkeklerde ise kadınlardaki gibi ergenlik döneminin başlamasının açık bir belirtisi bulunmamaktadır. Ancak vücutta kıllanmanın, cinsel organlarda büyüme ve sperm üretiminin başlaması, ergenlik çağına geçiş işaretleri olarak kabul edilmektedir. Ortalama olarak, ergenlik dönemine kadınların 11-13, erkeklerin 13-15 yaşları arasında girdikleri kabul edilmekle birlikte, bu dönemin kesin sınırları yoktur(Erden ve Akman, 2006, s. 52). Gelişimde bireysel farklılıklar kuralı burada da kendini göstermektedir. Genetik özellikler, yaşanılan ülke coğrafyası ve iklim özellikleri gibi pek çok neden bireyler arası ergenliğe giriş yaşlarında farklılıklar yaratmaktadır.

Ergenliğin ilk yıllarında hipofiz bezinin etkisiyle boy uzaması oldukça hızlıdır. Kadınlarda, ortalama olarak yıllık boy artışı 6-7cm'dir. İlk ay hali sonrası bu hızlı büyüme azalır. Cinsel olgunluk tamamlandığında kadınlar, 15 yaşına dek 2,5cm, 18 yaşına dek ise, 2,25cm arasında uzayabilir. Erkeklerde ise boy uzamasının en çok görüldüğü yaş 12-13 yaşlarıdır. 14 yaşlarına gelindiğinde artış, ortalama 7cm artar ve son sınırına yaklaşmış olur. Sonraki yaşlarda, özellikle 16 yaşından sonra artış azalır. Buna karşılık, erkeklerin boy uzamasının daha uzun sürdüğü bilinen bir gerçektir. Erkekler yaklaşık 20-22 yaşları arasında yetişkinlik boylarına ulaşırlar (Topses, 2004, s. 164).

Ergenlik döneminin sonlarına doğru ise hipofiz bezinde üretilen büyüme hormonlarının miktarı azalmaya başlayarak, yetişkinlikteki düzeylerine benzer miktara gelmektedirler. Böylece de biyolojik gelişimdeki hız ergenliğin sonlarına doğru gitgide azalarak, durma noktasına ulaşmaktadır (Erden ve Akman, 2006, s. 51-52).

Daha önce de belirtildiği gibi ergenlik dönemi insan gelişimindeki en hızlı büyüme evrelerinden birisidir. Bu dönemdeki bedensel gelişim bir anlamda duygusal, sosyal ve zihinsel olgunlukların temelini oluşturur. Ergenlik biyolojik değişme ile başlar ve bedensel, zihinsel ve ruhsal gelişimle son bulur. Bu gelişmelere bireyin ayak uydurabilmesi, bireyin kendine özgü bazı nitelikler kazanmasına sebep olur. Ergenlik dönemi gelişmeleri yaşamın diğer evrelerindeki gelişmelerden çok farklıdır (Ekşi, 1982, s. 88).

2.12.1.6. Zihinsel Gelişim Özellikleri

Büyük bir fiziksel gelişimin yaşandığı ergenlik döneminde büyük bir zihinsel gelişimde başlar.

Bu döneme öğrenciler, genelleme, tümdengelim, tümevarım gibi zihinsel işlemler yapabilir. Hipotezler kurarak, doğrulukları kontrol edilir. Soyut düşünce yetisi geliştiği için, soyut kavramlar kullanılarak, üzerlerinde fikir yürütülür. Bu döneme ulaşan öğrenciler düşünce ile oynayabilme becerisini kazanmışlardır. Tartışmalara katılmayı severler, mantık oyunları ile uğraşmaktan hoşlanırlar. Öte yandan resim, müzik, şiir, dans gibi duygu ve düşüncelerin sembollerle aktarıldığı etkinliklere ilgi artarak sadece izleyici olmakla yetinilmez, uğraşı alanı olarak da seçilir (Erden ve Akman, 2006, s. 68).

Bu dönemin başka bir düşüncesele özelliği ise ergenin egosantrizmi (ergen ben merkezliyeti) denilen herkesin ona dikkat ettiği gibi bir düşünce biçimi görülür (Bacanlı, 2005, s. 69). Ergen kendisini dünyanın merkezi olduğunu, tüm dünya onun çevresinde döndüğünü ve bir hareket yaptığında herkesin bunu gördüğünü zanneder. İyi bir davranış yaptığında herkesin kendini gıpta ile izlediğini düşünür.

Sonuç olarak ergen bu dönemle birlikte anlam veremediği bazı şeyleri çok daha anlayabilecek hale gelir. Çünkü artık soyut işlemler dönemindedir.

2.12.1.7. Kişilik Gelişimi Özellikleri

Kişilik, bireyin sosyal ve psikolojik tepkilerinin tümüne verilen bir isimdir. Aynı zamanda bir kimsenin kendine göre belirgin bir özelliği olması durumudur. Bir bireyi diğerinden farklı kılan bütün ayırıcı özellikler onun kişiliğidir. Başka bir tanımla kişilik, bireyin sosyal, ahlaki, zihinsel ve fiziksel özelliklerinin dinamik bir bütünleşmesidir (Wallerstein, 1981, 208).

Kişilik gelişiminde besinci kritik dönem (kimlik kazanmaya karşı rol karmaşası) insan hayatının en önemli dönemidir ve bu dönem ergenlik dönemini kapsar. Bu dönemde ergen bir yanda genital olgunlaşmanın getirdiği sorunlar ile, diğer yanda rolünün belirsiz olması ile ilgilenmeye başlar. Bu ilgi onu kendi kimliğini bulmaya iter. Bu amaçla ergen için çeşitli araştırmalar başlar. “Başkalarının gözünde nasıl görüldüğü” ile “kendini nasıl hissettiğini” karşılaştırır. Bu araştırma sırasında yaşıt grupları ve grup liderleri ergen için büyük önem kazanır. Gençler kendilerini bir arada tutmak için grup liderleri ile çoğu kez aşırı özdeşleşirler. Hatta bu her gencin kendi bireyselliğinin gözle görünür şekilde kaybına kadar gidebilir (Eksi, 1990, s. 63).

Kişilik gelişimi deyince ilk akla gelen iki kuram vardır. Bunlardan biri psikolojide önemli bir yer tutan Freud’un psikanaliz kuramı, diğeri ise Erik Erikson’un psikososyal gelişim kuramıdır.

Can, Gök, Durukan ve Ziyagil (2006) yaptığı araştırmada Freud’a göre, bireyler 12-18 yaşları arasında kişilik gelişimi açısından genital dönemi yaşamaktadırlar. Genital dönemde bireyin cinsel ilgi odağı, artık kendisi ve ailesi dışındaki bir diğeri kişi olmuştur. Bu dönemde aileyle ilişkili çözümlenememiş olan eski karmaşaların tekrar ortaya çıkması olanaklıdır. Gencin bu çatışmaları çözebilmek için yeni girişimler araması genital dönemde yeniden gündeme gelmekte bu da gencin başarılı bir kimlik edinebilmesini kolaylaştırmaktadır. Bu karmaşaların genital dönemde de çözümlenememesi halinde ise gencin olgun bir sevgi ilişkisini gerçekleştirerek, bir yetişkin gibi bağımsız davranışlar sergileyebilmesi güçleşmektedir (Can vd., 2006, s. 118).

Erik Erikson psikososyal kuramında ise ergenlik döneminde bireyin kimlik kazanmaya karşı rol karmaşasında olduğunu söylemektedir. Erikson, bu dönemi erinliğin başlamasıyla birlikte, bireyin toplumsal bir gereksinme olarak yaşamdaki rolünü tanımlaması çabasıyla başladığını ve genellikle öğrenimini bitirmesi, bir işe girmesi ve bir eş seçimiyle sonlandığını belirtmektedir (Onur, 2004, s. 68).

Erikson’a göre insan hayatı boyunca birtakım dönemlerden geçer. Bu dönemlerde kişi bir sorunla uğraşır ve başarılı veya başarısız olmasına göre bir özellik edinir. Bu dönemler şunlardır: Temel Güvene Karsı Güvensizlik (bebeklik dönemi), Özerkliğe Karsı Utanç ve Kuşku (küçük çocukluk dönemi), Girişkenliğe Karsı Suçluluk (ilk çocukluk dönemi), Çalışkanlığa Karsı Aşağılık Duygusu (orta çocukluk dönemi), Kimlik Kazanmaya Karsı Rol Karmaşası (ergenlik dönemi), Yakınlığa Karsı Yalıtılmışlık (genç yetişkinlik dönemi), Üreticiliğe Karsı Verimsizlik (orta yetişkinlik dönemi) ve Benlik Bütünlüğüne Karsı Umutsuzluk (ileri yetişkinlik dönemi) (Bacanlı, 1999, s. 77).

Son ergenlik döneminde ergen için kendini bulmak, ana-babadan bağımsız hale gelmek, yetişkin rolü benimsemek, kısaca bütünüyle kendi kimliğini bulabilmek son derece önem kazanır. Bütün bu arayış içinde çocukluk yıllarına ait çatışmalar yeniden canlanır. Eğer bireyin önceki yıllarda, örneğin temel güven duygusu tam sağlıklı gelişmemişse, yani birey gerek kendine gerek başkalarına güven duyamıyorsa, bu birey, ergenlik döneminde büyük bir çabayla güven duyabileceği insanlar, sığınabileceği bir din, ideoloji ya da felsefe arayacaktır. Etrafta güven duyabileceği şeyler ararken, ne kadar “güvenilir olduğunu” kanıtlamak da kendisi için önemli hale gelecektir (Ekşi, 1990, s. 64).

Kimlik gelişimi hayat boyunca süren bir süreçtir. Kişi sürekli kendini geliştirmek ve bir kişilik oluşturmak ister. Ergenlik dönemi ise kişiliğin geliştiği en önemli dönemdir denilebilir çünkü birey çocuk olmaktan çıkıp yetişkinliğe girmeye başlamıştır. Yetişkin olduğu zaman nasıl bir insan olacağına karar verdiği dönem bu dönemdir. Kişi bu nedenle kendisine rol modeller belirleyerek onlar gibi giyinmek onlar gibi konuşmak onlar gibi sevilip saygı görmek ister.

2.12.2. Ergenlik ve Olgunlaşma

Ergenlik döneminin bütün gelişim özellikleri bireyden bireye farklılıklar gösterebilir. Bir erkek 13 yaşında ergenliğe girebilirken diğer bir erkek 15 yaşında girebilir. Aynı sınıfta okuyan iki erkek öğrenciden biri ergenliğe girdiği için boyu ve kilosu artmışken sakalları çıkmışken diğer erkek öğrencide ergenliğe giremediği için bu gelişim özellikleri görülmemektedir. Bu yüzden ergenliğe erken giren öğrenci kendine daha çok güvenir ve daha çok aranan öğrenci olur. Ergenliğe girmemiş öğrenci ise daha içe kapanık özellikler gösterebilir.

Erken olgunlaşan erkekler, akranları tarafından daha çok ilgi görmekte ve lider olarak kabul edilmektedirler. Daha dışa dönüktürler, karşı cinsle daha fazla ilgilidirler ve kültürel normlara daha kolay uyum sağlarlar. Geç olgunlaşan erkek çocukları yaşlıları arasında pek popüler değildirler. Ancak daha enerjik ve hareketlidirler. Dikkatleri üzerlerine toplayacak türden davranışları da daha sık gösterirler (Bilgin, 2002, s. 7-68).

Erken olgunlaşan kadınlar ise kişilik yönünden daha olgun ve daha ileride olmakla birlikte kendilerinden yaşça çok büyük gençlerin dikkatlerini çekmeleri yüzünden rahatsız olurlar. Böyle durumlarda insanlarla nasıl uğraşacaklarını bilmezler. Erken olgunlaşan kadınlar bir yandan yaşlı kadınlara önderlik yaparlarken bir yanda da onlar tarafından zaman zaman dışlanabilirler (Kazancı, 1989, s. 60-61).

Tüm bu açıklamalarda da görüldüğü gibi erken ergenliğe giren kadın ve erkek öğrenciler diğerlerine göre daha girişken daha sosyal olabilirler. Kendi yaş guruplarına göre daha yetişkin oldukları için sınıf tarafından lider kabul edilmeleri daha kolaydır ve bu sayede bu öğrencilerin liderlik özellikleri de gelişir. Yaşlılarına göre erken ergenliğe girmenin özellikle kadınlar açısından bazı dezavantajları da olabilir. Yaşlılarından önce ergenliğe giren ve vücudunda birtakım değişiklikler görülen kadınlar daha çekingen de davranabilirler.

2.12.3. Gençlik Dönemi ve Spor

Gençlerin sosyalleşmesini etkileyen onlarca etken vardır ve bunlardan en önemli arkadaşlarından oluşan sosyal çevresidir. Spor ise bireyin yeni arkadaşlar kazanmasını onlarla bir arada olmasını ve kendini onlara ifade etmesine olanak sağlayacağı için bireyin sosyalleşmesinde çok önemli bir yere sahiptir. Ergenlik döneminde sosyal gelişim kadar fiziksel gelişim de çok önemlidir. Gençlerin bu zor dönemde yapacağı spor bedenlerinin koordinasyon ve kondüsyon açısından gelişmesini sağlamaktadır.

2.13. İlgili Araştırmalar

Eğitim, genel anlamıyla insanoğlunun öğrenme yolu ile düşünme yeteneklerini, bilgisini, anlayışını, becerilerini gösterme, toplumdaki değerlerin öğretilmesi ve aktarılması sürecidir. Eğitim, aynı zamanda sosyalleşme için bir kurum ve kültürel mirasın kuşaktan kaş ağı aktarılmasıyla gerçekleşen sosyal bir olgudur. Eğitim ayrıca fertlerin toplumla

ilişkilerinin uyumlu biçimde oluşmasını sağlayacak nitelikleri de geliştirmekle yükümlüdür. Başka bir deyimle dürüst, hür düşünceli, sorumluluk duygusu taşıyan, bağınazlığa kapılmayan, hoşgörülü, ön yargısız, eleştiriye açık, ölçülü, insan haklarına saygılı, paylaşmayı seven, toplum menfaatlerini şahsi çıkarlarının üstünde tutan, bilgili, sosyal ve demokratik aydın kişiler yetiştirmeyi sağlamak eğitimin vazgeçilmez görevidir (Yetim, 1998).

Beden eğitimi ve spor, çağdaş eğitim anlayışı içinde birbirini tamamlayan iki kavramdır. Beden eğitimi, iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmanın başlıca unsuru olan insan gücünün beden ve ruh sağlığını ve bütün yapısının dengeli olarak geliştirilmesini sağlayan faaliyetlerdir. Bir başka ifadeyle beden eğitimi, fertlerin hareket tecrübeleriyle meydana çıkarttığı bir değişim süreci ve aynı zamanda fiziki aktiviteler yoluyla insanın bütün eğitimi ile ilgili bir faaliyet ya da eğitim şeklidir (Jersild, 1978).

Birçok öğrenci ve aile, oyun ve sporun okul programı içerisindeki gerçek değeri hakkında yeterince bilgiye sahip olmadıklarından beden eğitimine yaklaşımları da farklıdır. Aileler, öğrencilerde öğrenme, büyüme ve gelişmenin sadece masa başında okuma, yazma, kalem ve kağıt ile çalışma sonucunda gerçekleşmeyeceğini bilmelidirler. Bunların dışında gerçekleşen geziler, kamplar ve kırlarda, spor salonlarında yada yüzme havuzlarında oynanan oyunlara ayrılan zamanların belki daha önemli olabileceği de düşünülmelidir. O nedenle, beden eğitiminin amaçlarının öğrencilere, onların ailelerine ve topluma tanıtılması beden eğitimi öğretmeninin sorumluluğu dahilindedir. Beden eğitimi öğretmenin bu sorumluluğun üstesinden gelebilmesi için eğitimin amaçlarını, öğrenciler ve beden eğitimini ve bunların eğitim bütünlüğü içerisindeki yerini çok iyi bilmesi gerekmektedir (Tamer ve Pulur, 2001).

Sosyal gelişim, bireyin, çevresindeki bireylerle sosyal ilişkiler kurması sonucu; içinde bulunduğu toplumun ve evrensel kültürün, ilke ve değerlerine uyum için gerekli olan, davranış ve yaklaşımları kazanması sürecidir.

Yapılan bir araştırmaya eğitim kurumlarındaki sportif ve fiziksel eğitimin varlığı bireyin ahlaki sosyal ve kişilik gelişimi üzerinde etkinliğini vurgulamaktadır (Shields, 1995).

Araştırmacılar tarafından yapılmış olan birkaç incelemede şu gerçeğe dikkat çekilmiştir. Atletik faaliyetlerde başarı sağlayan gençler çoğu defa popüler olarak tanımlanmaktadır. Bu bireyler dolaylı olarak sosyal etkileşim sahalarını genişletmektedir (Yalçın ve Başaran, 1997).

Bilişsel kapasitesinin dışına çıkabilecek bir sosyalleşmeden söz edilemese bile bireyin sosyal gelişimi çevresinin ona sundukları kadardır. Sosyal gelişim, sosyal bir ortamda sosyal etkileşimle gerçekleşir.

Sosyolojik açıdan spor ise bireyleri kendi dar dünyalarından kurtararak başka ortamlarda, başka kişilerden, inançlardan, düşüncelerden insanlarla, diyalog içinde bulunmasını, onlardan etkilenmesini ve onları etkilemesini sağlamaktadır (Yetim, 1998). Ayrıca bireyin ruhundaki savaşı, kavgacı enerjiyi barışçı, dostane bir zemine çekerek “çatışmayı” “karşılama” ya dönüştürür. Spor bu yönüyle bireye oyun içinde rekabet ve yarışma ortamında “üstün gelme”, dolayısıyla “başarma” zevkini tattırır ve onu hayata daha fazla bağlar(Başaran, 1978).

Babkes (1999), aktif olarak spor yapan zihinsel engelli bireyler ile spor yapmayan akranlarının, sosyalleşme ve aile içi davranış özelliklerini değerlendirmiş ve spor yapanların, yapmayanlara oranla daha fazla sosyal davranış özelliği gösterdiğini belirtmiştir.

McMahon (1998), yaptığı araştırmada rekreatif etkinliklerin engelli bireylerde çevreyle ve toplumla bütünleşme, arkadaşlık kurabilme ve sosyal kabulün oluşturulması bakımından önemini ortaya koymuştur.

Chiang (2003), yaptığı çalışmada otistik çocuklar için eğlenceli bir ortamda yapılan fiziksel aktivitelerin sonucunda, sosyal doğal etkileşimin arttığı, yalnızlık duygusunun azaldığını ve akranlarıyla arkadaşlıklarını pekiştirdiğini belirtmiştir.

Özdiñç, üniversite öğrencileri üzerine (2005), yaptığı çalışmasında sporun bir sosyalleşme aracı olarak cinsiyete göre farklılık göstermektedir sonucunu elde etmiştir.

Bişkin, 226 üniversite öğrencisi üzerinde yaptığı halk oyunları ile ilgili çalışmada büyük çoğunluğun serbest zamanlarını değerlendirme, yeni arkadaşlar edinme, değişik 13 kültürleri tanıma amacıyla bu faaliyetlere katıldığı sonucuna varmıştır. Bu öğrencilerin sosyalleşmede halk oyunlarını bir araç olarak gördükleri sonucunu göstermektedir. (Bişkin, B, 2001: s. 3).

Yine aynı çalışmada üniversite öğrencilerinin %9.3'lük kesimi yarışma ve gösterilere katılma, %8.8'lik kesimi çeşitli gezilere katılma, %2.7'lik kesimi dış görünüşü düzeltme ve dolayısı ile toplumda kabul görülme %1.8'lik kesimi ise spor yapma maçları ile halk oyunları faaliyetlerine başlamışlardır. Bu çalışmaya katılan üniversite öğrencilerindeki psikolojik değişimler ise, elde edilen verilere göre; öğrencilerin %27.4'lük kesimi

faaliyetler sayesinde kendilerine güvenlerinin (öz güvenin) arttığını, %26.1'lik kesimi arkadaş ilişkilerinin düzenli bir hal aldığını, %20.8'lik kesimi konsantrasyonlarında artış olduğunu , %16.8'lik kesimi stresten uzaklaştıklarını, %8.8'lik kesim ise psikolojik olarak rahatladıklarını ifade etmiştir.

Sosyalleşme süreci bazı insanların fiziksel aktivite ve beden eğitimi ve spor içinde nasıl ilgili olduğunu anlaması için uygun bir yer iken, bazıları için böyle değildir. Fiziksel aktivite ve beden eğitimi ve sporla ilgili olma sürecine spor ile sosyalleşme denir. Diğer bazı çalışmalardan elde edilen bazı bulgu ve araştırmalar bu eğilimi desteklemektedir. Greendorfer (1979)'a göre yetişkinlikte spor ilgisinin, çocukluktaki spor uğraşı ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Karapınar (1997), Koşu (1998), Çakmakçı (2001), Çelik (2002), Ökmen (2003), Şahan (2007)'de yapmış oldukları çalışmalarda sporun sosyalleşme üzerine etkisinin önemli olduğunu belirtmişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma için ortaöğretim öğrencilerine “Spor ve Sosyalleşme Ölçeği” uygulanmıştır. Bu ölçek ile elde edilen verilerle araştırmanın problemine çözüm aranmıştır.

3.2. Evren ve Örneklem

Bu araştırmanın çalışma evrenini, 2013–2014 öğretim yılı Ankara ili merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı resmi ortaöğretim okulu öğrencileri oluşturmuştur.

Araştırmada Ankara ili, merkez ilçede 10 resmi ortaöğretim okulu kura yöntemi ile seçilmiştir. Burada öğrenim gören öğrenciler araştırmanın grubunu oluşturmuştur.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak, öğrencilerin sosyal gelişim düzeylerinin belirlenmesi için Araştırmada Şahan (2007) tarafından geliştirilen “Spor ve Sosyalleşme Ölçeği” kullanılmıştır.

Ölçekler 35 sorudan oluşmaktadır ve 5’li Likert tipi soru ölçeğidir.

Alfa (α) katsayısına bağlı olarak ölçeğin güvenilirliği aşağıdaki gibi yorumlanır:

$0.00 \leq \alpha < 0.40$ ise ölçek güvenilir değildir,

$0.40 \leq \alpha < 0.60$ ise ölçeğin güvenilirliği düşük,

$0.60 \leq \alpha < 0.80$ ise ölçek oldukça güvenilir ve

$0.80 \leq \alpha < 1.00$ ise ölçek yüksek derecede güvenilir bir ölçektir. (Tavşancıl,2002,s.29; Alpar, 2001, s.284).

Tablo 1. Araştırmanın Güvenirliği

Konu	Madde Sayısı	Cronbach Alpha
Spor ile Sosyalleşme	35	0,802

Kaynak: Tavşancıl, E. (2002). **Tutumların Ölçülmesi ve SPSS ile Veri Analizi**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Tablo incelendiği zaman spor ile sosyalleşme ölçeğimizin cronbach alpha değerinin 0.802 olduğu görülmektedir ve yüksek derecede güvenilir bir ölçek olduğu ortaya çıkmaktadır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin değerlendirilmesinde ve hesaplanmış değerlerin bulunmasında “SPSS 18” programı kullanılmıştır.

Araştırmada ölçek yoluyla toplanan veriler kullanılarak frekans ve yüzde dağılımları bulunmuş, çift yönlü varyans aralığı bulunacak, öğrencilerin spor yapma durumlarına göre ve cinsiyet durumlarına göre, ölçeğe verdikleri cevapların karşılaştırılmasında t-testi, öğrencilerin sınıf durumlarına göre ölçeğe verdikleri cevapların karşılaştırılmasında Anova testi kullanılmıştır.

Tablo 2. Spor ile Sosyalleşme Ölçeğinin Seçenekleri ile Puan Aralıkları

Seçenekler	Verilen Puanlar	Puan Aralığı
Kesinlik Katılıyorum	5	4.20-5.00
Katılıyorum	4	3.40-4.19
Emin Değilim	3	2.60-3.39
Katılmıyorum	2	1.80-2.59
Kesinlikle	1	1.00-1.79

Kaynak: Ahi Evran Üniversitesi *Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)* Cilt 9, Sayı 3, (2008), (67).

BÖLÜM IV

BULGU VE YORUMLAR

Tablo 3. Frekans ve Yüzde Değerleri

MADDE	Kesinlikle Katılmıyorum		Katılmıyorum		Emin Değilim		Katılıyorum		Kesinlik Katılıyorum	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir.	-	-	6	1,3	21	4,5	83	17,8	355	76,2
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.	17	3,6	59	12,7	158	33,9	108	23,2	123	26,4
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.	15	3,2	38	8,2	82	17,6	150	32,2	180	38,6
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.	13	2,8	40	8,6	73	15,7	144	30,9	195	41,8
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.	18	3,9	14	3,0	53	11,4	125	26,8	255	54,7
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.	58	12,4	78	16,7	95	20,4	103	22,1	131	28,1
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.	33	7,1	54	11,6	115	24,7	139	29,8	124	26,6
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.	63	13,5	94	20,2	122	26,2	92	19,7	94	20,2
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.	116	24,9	109	23,4	99	21,2	80	17,2	61	13,1
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.	40	8,6	70	15,0	123	26,4	125	26,8	107	23,0
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.	35	7,5	71	15,2	151	32,4	110	23,6	98	21,0
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.	28	6,0	33	7,1	119	25,5	142	30,5	143	30,7
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.	23	4,9	16	3,4	63	13,5	123	26,4	240	51,5

Tablo 3. (Devam) Frekans ve Yüzde Değerleri

14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.	11	2,4	21	4,5	44	9,4	124	26,6	265	56,9
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.	23	4,9	25	5,4	85	18,2	167	35,8	165	35,4
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.	20	4,3	47	10,1	80	17,2	139	29,8	179	38,4
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.	-	-	14	3,0	44	9,4	136	29,2	271	58,2
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.	25	5,4	28	6,0	90	19,3	150	32,2	172	36,9
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.	7	1,5	19	4,1	46	9,9	144	30,9	249	53,4
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.	12	2,6	29	6,2	89	19,1	146	31,3	189	40,6
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.	15	3,2	25	5,4	43	9,2	137	29,4	245	52,6
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi centilmenlikten uzak hareketler)	103	22,1	62	13,3	94	20,2	87	18,7	119	25,5
23. Bir gurubun üyesi olmaktansa kendime özgü bir değer yapısına sahip bir birey olmayı tercih ederim.	35	7,5	37	7,9	104	22,3	120	25,8	169	36,3
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.	11	2,4	19	4,1	54	11,6	138	29,6	243	52,1
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.	26	5,6	22	4,7	102	21,9	132	28,3	182	39,1
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.	18	3,9	24	5,2	77	16,5	140	30,0	206	44,2
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.	15	3,2	13	2,8	47	10,1	134	28,8	256	54,9
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.	-	-	16	3,4	49	10,5	115	24,7	285	61,2
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.	8	1,7	20	4,3	67	14,4	136	29,2	234	50,2
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.	36	7,7	34	7,3	76	16,3	108	23,2	211	45,3
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.	16	3,4	19	4,1	85	18,2	144	30,9	201	43,1
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım.	15	3,2	21	4,5	68	14,6	141	30,3	220	47,2
33. İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevremın etkisi belirleyicidir.	71	15,2	83	17,8	104	22,3	91	19,5	116	24,9
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.	18	3,9	27	5,8	61	13,1	134	28,8	225	48,3
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.	19	4,1	28	6,0	80	17,2	110	23,6	228	48,9

Tablo 3 de araştırmaya katılan öğrencilerin “ilgilendiğim spor dalını seçmemde kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir” maddesine kesinlikle katılmıyorum diyen kimse olmazken katılımcıların %76.2 si kesinlikle katılıyorum demiştir.

“Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum” maddesine kesinlikle katılmıyorum diyenler (% 3.6) dır. Kesinlikle katılıyorum diyenler 26.4 tır. Ancak emin olmayanların ortalaması (33.9) olduğu için dikkat çekmektedir. Katılımcıların büyük çoğunluğu kendilerini hangi sporda başarılı bulduklarını bilmedikleri ortaya çıkmıştır.

“Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.” maddesine kesinlikle katılmıyorum diyenler %2,8lik kısmı oluştururken kesinlikle katılıyorum diyenlerin sayısı %41.8 çıkmıştır. Bu soru maddesine verilen cevaba bakılırsa öğrencilerin büyük bir bölümü spor yaparken yaş gurubu, cinsiyet ve gelir durumu gibi sosyo ekonomik özellikleri önemsemeyerek her farklı guruptan öğrencilerle sosyal ilişkiler kurma şansı yakalamıştır.

“Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.” maddesine kesinlikle katılıyorum diyen öğrencilerin %54.7dir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu spor içerisinde bile olsa başka insanlar için kendi ahlak ilkelerinden kendi benliklerinden ödün vermeyeceğini göstermiştir.

“İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.” maddesine kesinlikle katılıyorum diyen öğrenciler %26,6 dır. Kesinlikle katılmıyorum diyenler %7,1dir. Öğrencilerin büyük bir miktarı spor sayesinde tanınan bir insan olabileceğine bu sayede popüler olabileceğine inanmaktadır. Bu sayede de özgüvenleri gelişerek dışa dönük sosyal bir insan olabileceklerdir.

“Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.” maddesine %26,2lik bir kısım emin olmadıkları yönünde bir cevap vermiştir.

“takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.” maddesine kesinlikle katılıyorum diyen öğrenciler %13.1 kesinlikle katılmıyorum diyenler %24,9 dur. Yani ğrencilerin belli bir kısım takım sporları yaparken kendisini yalnız hissetmez ve kendisini takımın bir yesi kabul eder.

“Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.” maddesine %32,4 lk kısım emin olmadıklarını belirtmişlerdir.”

“Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.” Maddesinde % 25,5 oranında kişi emin olmadıklarını belirtirken %30,7 kişi kesinlikle katılıyorum demiştir.

“Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.” maddesine dikkat çekici şekilde katılımcıların %51,5 i kesinlikle katılıyorum demişlerdir.

Bu maddeye verilen cevaplardan da anlaşıldığı gibi öğrencilerin büyük bir çoğunluğu spor sayesinde kendileriyle barışık olduklarını göstermişlerdir. kendisiyle barışık olan mutlu insanlar ise diğer insanlarla çok daha rahat iletişim kurup sosyal aktivitelere katılabilir sosyalleşebilir.

“Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.” maddesine %56,9 luk bir kısım kesinlikle katılıyorum demiştir. Bu da sporun insanları çözüm odaklı olmaya ittiğini göstermektedir.

“Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.” maddesine kesinlikle katılıyorum diyen kişi sayısı ise %35,4 tür. spor aktiviteleriyle ilgili sosyal organizasyonlara katkıda bulunan kişiler farklı kültürden farklı etnik kökenden insanlarla etkileşim içerisine girer. Paylaşmayı anlaşılmayı başka insanların görüşlerine saygı göstermeyi öğrenir. Böylece insanlar arasında sosyalleşme oluşur.

“Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.” maddesine kesinlikle katılıyorum diyen öğrenciler %38,4 tür. Bu öğrenciler başka aktiviteye belki katılmayı sevmiyor olsa bile spor aktivitelerine katılarak sosyalleşirler.

“Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.” Maddesine %36,9 denek kesinlikle katılıyorum demiştir. Takım sporlarını tercih eden öğrencilerin takım üyeleriyle etkileşim içinde olarak sosyalleşeceği düşünülmektedir.

“Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.” Maddesine %52,6 denek kesinlikle katılıyorum demiştir. Toplumumuzda birçok kesimden insan spor müsabakaları sayesinde omuz omuza mücadele etmekte ya da bir arada bulunmaktadır.

“Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.” Maddesine %40,6 denek kesinlikle katılıyorum demiştir. Demek ki spor aktiviteleri sayesinde öğrenciler kendilerini daha özgür ifade ettiği için insanlarla daha rahat etkileşim içerisine girmekte sosyalleşebilmektedir.

“Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.” Maddesine yalnızca %2,4 denek kesinlikle katılmıyorum derken %51,2 kişi kesinlikle katılıyorum demiştir. Aynı şekilde “Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.” Maddesine kesinlikle katılıyorum diyenler %44,2 dir. Sosyalleşebilmek için olması gereken en önemli şeylerden bir tanesi de iletişim kurmaktır. İnsanlar spor sayesinde daha sağlıklı iletişim kurabiliyorsa sosyalleşmeleri beklenilmektedir.

“Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.” Maddesine kesinlikle katılmıyorum diyenler %1,7 iken kesinlikle katılıyorum diyenler %50,2dir. Demek ki spor sayesinde insanlar birbirlerine karşı olumlu duygular geliştiriyor. Böylesi duyguların beslendiği bir ortamda elbette ki düşmanca duygular güdüler sezen toplumlara göre sosyalleşmenin daha fazla olacağı beklenilmektedir.

“Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım” maddesine kesinlikle katılmıyorum diyen deneklerin sayısı %3,2dir. Kesinlikle katılıyorum diyenler ise %47,2dir.

“Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.” Maddesine %4,1 kişi kesinlikle katılmıyorum derken %17,2 kişi emin değilim demiştir. %48,9 kişi ise kesinlikle katılıyorum demiştir. Beden eğitimi ve spor ise bireysellikten çok diğer insanlarla yapılan bir aktivite olduğu için öğrenciler tarafından tercih edilmektedir. Bu tercih sonucunda öğrenciler bir araya gelerek etkileşim içerisine girerek sosyalleşmekte olduğu görülmektedir.

4.1. Ortalama ve Standart Sapma Tabloları

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sosyalleşme Düzeyleri

SORULAR	Ort.	Std. Sap.
1. İlgilendiğim spor dalımı seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir.	4,69	,62
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.	3,55	1,12
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.	3,95	1,09
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.	4,00	1,08
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.	4,24	1,03
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilmek benim için önemli değildir.	3,37	1,37
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.	3,57	1,20
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.	3,13	1,32
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.	2,70	1,36
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.	3,41	1,23
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.	3,36	1,18
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.	3,73	1,15
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.	4,17	1,10
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.	4,30	,98
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.	3,91	1,09
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.	3,88	1,16
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.	4,41	,78
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.	3,89	1,13
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.	4,30	,91
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.	4,01	1,04
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.	4,23	1,04
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)	3,12	1,49
23. Bir gurubun üyesi olmaktansa kendime özgü bir değer yapısına sahip bir birey olmayı tercih ederim.	3,75	1,23
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.	4,24	,97
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.	3,91	1,14
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.	4,06	1,08
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.	4,29	,98
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.	4,43	,81
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.	4,22	,96
30. Sevdığım insanlardan ayrı olmak benim için zordur.	3,91	1,27
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.	4,06	1,04
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım	4,14	1,04
33. İlgilendiğim spor dalımı seçmemde ailem ve çevremın etkisi belirleyicidir.	3,21	1,39
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.	4,12	1,09
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.	4,08	1,13

Araştırmaya katılan öğrencilerin sosyal gelişim düzeylerini daha önce Tablo 1 de verdiğimiz puan aralıklarına göre değerlendirilmiştir. (1.00-1.79) aralığı kesinlikle katılmıyorum, (1.80-2.59) aralığı katılmıyorum, (2.60-3.39) aralığı emin değilim, (3.40-4.19) aralığı katılıyorum, (4.20-5.00) aralığı ise kesinlikle katılıyorum anlamına gelmektedir.

“İlgilendiğim spor dalını seçmemde kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir” maddesi 4,69 ortalamaya sahiptir bu da gençlerin ilgilendikleri sporu yeteneklerine ve ilgilerine göre tercih ettiklerini göstermektedir. Kesinlikle katılıyorum anlamına gelen puan aralığındadır.

“Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.” Maddesi bazen anlamına gelen puan aralığındadır ve diğer düşük puan almıştır. Yani deneklerin büyük çoğunluğu takım sporu yaparken kendisini yalnız hissetmiyor. Bu da gösteriyor ki takımdaki insanlarla etkileşim içerisine giriyor ve sosyal guruba ait olduğu görülmektedir.

“İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrem etkisi belirleyicidir.” Maddesi de emin değilim anlamına gelen 3.21 ortalama değerine sahiptir. Demek ki buradan da anlaşılacağı gibi sporcu ilgilendiği spor dalını seçerken bazen aile ve çevresi etkiliyken bazen de etkili olamadığı görülmektedir.

“Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)” emin değilim anlamına gelen ortalama puan aralığındadır.

“Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.” “İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.” “Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.” “Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.” “Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.” “Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.” “Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.” “Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.” “Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.” “Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.” gibi sosyal gelişmeyi daha çok ilgilendiren maddelerin 3.40 -5.00 aralığında olması beden eğitimi ve sporun sosyal gelişime son derece katkılarının olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetine Göre Sosyalleşme Düzeyleri

SORULAR	ERKEK		BAYAN	
	Ort.	Std. Sap.	Ort.	Std. Sap.
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilgim ve yeteneğim belirleyicidir.	4,69	,63	4,69	,61
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.	3,58	1,18	3,53	1,06
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.	3,97	1,10	3,92	1,09
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım. spor yapmaktan hoşlanırım.	4,08	1,07	3,90	1,11
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam. ters düşen davranışlar yapmam.	4,20	1,08	4,30	,98
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.	3,43	1,39	3,30	1,37
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.	3,82	1,16	3,25	1,19
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.	3,27	1,33	2,94	1,31
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.	2,66	1,38	2,74	1,35
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.	3,43	1,23	3,38	1,25
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.	3,59	1,14	3,06	1,20
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.	3,96	1,03	3,43	1,24
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.	4,17	1,11	4,17	1,11
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.	4,30	1,04	4,31	,91
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.	3,99	1,08	3,81	1,12
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.	4,07	1,07	3,64	1,24
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.	4,41	,79	4,42	,79
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.	3,98	1,12	3,77	1,15
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.	4,25	,96	4,36	,86
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.	4,24	,94	3,73	1,12
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.	4,25	1,03	4,21	1,06
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)	3,40	1,49	2,78	1,45
23. Bir gurubun üyesi olmaktansa kendime özgü bir değer yapısına sahip bir birey olmayı tercih ederim.	3,79	1,22	3,70	1,27
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.	4,23	1,02	4,25	,92
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.	4,12	1,05	3,63	1,21
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.	4,14	1,09	3,95	1,08
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.	4,29	1,00	4,28	,97
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.	4,41	,86	4,45	,76
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.	4,24	1,01	4,20	,92
30. Sevdığım insanlardan ayrı olmak benim için zordur.	3,89	1,23	3,94	1,33
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.	4,11	1,02	4,01	1,09
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım	4,20	1,05	4,07	1,03
33. İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevrem etkisi belirleyicidir.	3,27	1,43	3,14	1,37
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim daha çok tercih ederim.	4,17	1,06	4,06	1,14
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.	4,09	1,16	4,07	1,10

Araştırmaya katılan deneklerin vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde kadın ve erkeklere ait olan ortalama puan değerlerinde farklılıklar olduğu ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan puan farkları genellikle aynı puan aralığında bulunduğu için anlamlı bir farklılık görülememiştir ancak belirteceğimiz maddelerde anlamlı farklılıklar görülmüştür.

“Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir.” Maddesi incelendiğinde erkeklerin ortalama puanı 3,43 olup katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahipken kadınların ortalama puanı 3,30 olup emin değilim seçeneğinin puan aralığına sahiptir. Yani kadınların spor aktivitelerinde beğenilip sevmeyi erkeklere göre daha fazla önemseydiği ortaya çıkmıştır.

“İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.” Maddesi incelendiğinde erkeklerin ortalama puanı 3,82 olup katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahipken kadınların ortalama puanı 3,25 olup emin değilim seçeneğinin puan aralığına sahiptir. Erkekler spor aktivitelerinde genellikle tanınabileceklerini belirtirken kadınlar bazen tanınabileceklerini belirtmiştir.

“Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam. Maddesi incelendiğinde erkeklerin ortalama puanı 3,43 olup katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahipken kadınların ortalama puanı emin değilim olup bazen seçeneğinin puan aralığına sahiptir. Bu puan aralıkları arasında çok fark olmamasına rağmen farklı seçeneklerin puan aralıkları içinde kalmışlardır. Erkekler spor aktivitelerinde duygularını genellikle tutmaktan hoşlanmadıklarını belirtirken kadınlar bazen hoşlanmam dedikleri görülmüştür.

“Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.” Maddesi incelendiğinde erkeklerin ortalama puanı 3,59 olup katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahipken kadınların ortalama puanı 3,06 olup emin değilim seçeneğinin puan aralığına sahiptir. Erkekler takımla yapılan spor aktivitelerinde genellikle grubun lideri olurum derken kadınlar bu soruya bazen cevabını vermiştir.

“Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.” Maddesi incelendiğinde erkeklerin ortalama puanı 4,24 olup kesinlikle katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahipken kadınların ortalama puanı 3,73 olup katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahiptir. Erkeklerin spor aktivitelerinde kendilerini kadınlara göre daha rahat ifade ettikleri ortaya çıkmıştır.

“Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler” Maddesi incelendiğinde erkeklerin ortalama puanı 3,40 olup katılıyorum seçeneğinin puan aralığına sahipken kadınların ortalama puanı 2,78 olup emin değilim seçeneğinin puan aralığına sahiptir. Bu maddede kadınlar daha fair play kurallarına daha uygun davranışlar benimsedikleri görülmüştür.

Tablo 6. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ergenlik Dönemlerine Göre Sosyalleşme Düzeyleri

SORULAR	ERKEK				BAYAN			
	Ergenlik Başı		Ergenliğin Ort.		Ergenliğin Ortası		Ergenliğin Sonu	
	Ort.	Std. Sap.	Ort.	Std. Sap.	Ort.	Std. Sap.	Ort.	Std. Sap.
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir.	4,67	,70	4,70	,59	4,72	,52	4,63	,76
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.	3,40	1,13	3,66	1,19	3,45	1,04	3,65	1,08
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar veririm başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.	3,99	1,02	3,95	1,14	3,97	1,03	3,85	1,19
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.	4,14	1,04	4,05	1,09	3,78	1,19	4,10	,92
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.	4,15	1,05	4,23	1,09	4,35	,92	4,21	1,09
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevmek benim için önemli değildir.	3,66	1,31	3,32	1,42	3,23	1,39	3,42	1,33
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.	3,86	1,06	3,80	1,21	3,27	1,21	3,19	1,16
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.	3,29	1,24	3,26	1,37	2,87	1,31	3,07	1,30
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissedirim.	2,71	1,33	2,64	1,40	2,83	1,36	2,58	1,34
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.	3,35	1,23	3,47	1,23	3,42	1,27	3,31	1,23
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.	3,43	1,14	3,67	1,13	2,91	1,22	3,32	1,12
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.	3,87	1,06	4,00	1,02	3,37	1,30	3,54	1,13
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.	4,06	1,14	4,22	1,10	4,20	1,05	4,11	1,21
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.	4,42	,94	4,24	1,08	4,26	,94	4,40	,85
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.	3,80	1,19	4,09	1,01	3,78	1,14	3,86	1,09
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.	4,05	1,13	4,08	1,03	3,63	1,20	3,65	1,32
17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.	4,58	,62	4,33	,85	4,46	,79	4,35	,77
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.	3,91	1,11	4,02	1,12	3,66	1,20	3,96	1,05
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.	4,23	,98	4,26	,95	4,43	,78	4,23	,98
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.	4,09	1,03	4,30	,88	3,68	1,15	3,81	1,06
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.	4,26	1,08	4,24	1,01	4,24	1,02	4,15	1,13
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)	3,22	1,54	3,48	1,46	2,77	1,45	2,79	1,46
23. Bir grubun üyesi olmaktansa kendime özgü bir değer yapısına sahip bir birey olmayı tercih ederim.	3,87	1,11	3,75	1,28	3,59	1,23	3,90	1,32

Tablo 6. (Devam) Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Ergenlik Dönemlerine Göre Sosyalleşme Düzeyleri

24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.	4,18	1,01	4,26	1,03	4,19	,98	4,36	,81
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.	4,11	1,02	4,13	1,07	3,51	1,25	3,85	1,10
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.	4,15	1,04	4,14	1,11	3,85	1,16	4,13	,89
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.	4,27	,83	4,30	1,07	4,30	,96	4,23	1,00
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.	4,52	,81	4,36	,88	4,47	,77	4,42	,75
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.	4,21	,99	4,25	1,02	4,19	,91	4,23	,94
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.	3,88	1,29	3,89	1,21	3,91	1,36	4,00	1,28
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.	4,01	1,02	4,16	1,01	4,07	1,07	3,90	1,12
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım	4,22	1,03	4,19	1,07	4,13	,96	3,94	1,14
33. İlgilendiğim spor dalını seçmemde ailem ve çevremın etkisi belirleyicidir.	3,31	1,52	3,25	1,39	3,02	1,31	3,35	1,46
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.	4,08	1,03	4,22	1,08	4,06	1,09	4,04	1,22
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.	4,15	1,04	4,05	1,22	4,08	1,13	4,04	1,05

Ergenlik, bireyin gelişim süreci içerisinde çocukluk döneminin bitişiyle beraber sözü edilen dönemin başlangıcından fizyolojik olarak erişkinliğe ulaşıncaya kadar geçen bir gelişim dönemidir.

Ergenlik dönemi UNESCO'nun sözü edilen bu tanımlamasında 15-25 yaşları arasında gösterilirken, Birleşmiş Milletlerin tanımında ise 12-25 yaşları arasında değerlendirilmiştir. Konuyla ilgili yapılan çalışmalarda, dönemle ilgili yaş sınırlaması bazı küçük farklılıklar göstererek değişik şekillerde sınıflandırılmıştır. (Örnek bir sınıflandırma için bkz. Tablo: 1)

Tablo 7. Ergenlik Dönemi Yaş Sınırlamaları

Ergenlik Dönemi Yaş Sınırlamaları	
A. Ergenliğin Başları	11-14..... yaş (kadınlar)
	13-15..... yaş (erkekler)
B. Ergenliğin Ortaları	14-16.....yaş (kadınlar)
	15-17..... yaş (erkekler)
C. Ergenliğin Sonları.....	16-21..... yaş (kadınlar)
	17-21..... yaş (erkekler)

Kaynak: Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 17 Yıl: 2004/2 (s. 233)

Ölçeği uygulamış olduğumuz denek gurubumuz ortaöğretim öğrencileri olduğu için yaş aralıkları 14-21 yaş arasında değişmektedir. Bu yüzden ergenlik dönemlerine göre sosyalleşme düzeylerini araştırılırken erkek öğrenciler ergenliğin başı ve ergenliğin ortası, kadın öğrenciler ise ergenliğin ortası ve ergenliğin sonu olarak incelenmiştir.

Kadınlar, erkeklere göre genel olarak yaklaşık iki yıl daha önce buluş çağına girebilir ve erkeklere göre daha kısa sürede cinsel olgunluğa erişebilirler. Öte yandan fiziksel anlamda boy artış hızının en yüksek olduğu yaşlar ise, kadınlar için 11-12, erkekler için 13-15 yaşları arasındır. (Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı: 17 Yıl: 2004/2 (s. 232)

Ölçek maddelerine verilen puanlar incelendiğinde ergenliğin farklı yaş grupları arasında puan farklarının olduğu ortaya çıkmıştır. Ancak farklı yaş gruplarının vermiş olduğu puanlar aynı puan aralıkları içerisinde yer almaktadır. Yaş gruplarının arasında çok büyük farklılıklar görülmemektedir.

Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım. Maddesine ergenliğin ortasındaki yaş gurubunda yer alan kadın öğrencilerin puanı % 3,78 iken ergenliğin sonundaki yaş gurubunda yer alan kadınların puanı % 4,10 olarak görülmüştür. Yani 16-21 yaş aralığında bulunan kadın öğrenciler kendilerinden daha küçük yaşa sahip kadın öğrencilere göre daha fazla sosyalleşme şanslarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Çünkü yaş gurubu gelir seviyesi ve cinsiyet gibi farklılıkları ergenliğin ortasındaki kadınlara göre daha az önemsemektedirler. Ancak tüm bu farklılıklara rağmen iki grupta aynı puan aralığı içerisinde yer almaktadır.

“Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.” Maddesine ergenliğin başında yer alan erkek öğrencilerin vermiş olduğu puan %3,80 iken ergenliğin ortasında yer alan erkek öğrencilerin vermiş olduğu puan %4,08dir. Bu sonuçlarda göstermektedir ki erkek öğrencilerde de yaş arttıkça girişkenlik ve sosyallik gibi özellikler de artmaya başlamıştır. Ancak burada da verilen puanlar arasında farklılıklar görünse de iki grup aynı puan aralığı (genellikle) içerisinde yer almaktadır.

“Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.” Maddesinde de ergenliğin sonundaki grupta yer alan kadınlar ergenliğin ortasında yer alan kadınlara göre daha fazla puan yüzdesine sahiptirler.

Tüm bu sonuçlar göstermektedir ki ortaöğretim kurumlarında ergenlik çağındaki erkek ve kadın öğrenciler yaşları büyüdükçe daha fazla sosyalleşmeye başlamaktadır.

Cinsiyet T Testi

Katılımcıların cinsiyetlerine göre sosyal gelişim düzeyleri ölçeğinde elde ettikleri ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8. Cinsiyet Değişkenine Göre Ölçekler İçin Ortalama Standart Sapma Değerleri

Değişken	Cinsiyet	N	Ort.	Ss	t	P
Sosyal Gelişim	Erkek	258	138.70	15.84	3.632	.000
	Kadın	200	133.34	15.43		
	Toplam	458	136.36	15.87		

Cinsiyet değişkenine göre sosyal gelişim düzeyleri açısından erkek öğrenciler (138.70 ± 15.84), kadın öğrencilere (133.34 ± 15.43) göre daha yüksek ortalamaya sahip olmuşlardır. Erkek ve kadın öğrencilerin sosyal gelişim düzeyleri bakımından ortalamaları arasında görülen farklılıkların anlamlılığını test edebilmek için t testi yapılmıştır. Analizi sonuçları incelendiğinde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre sosyal gelişim konusundaki görüşlerinin istatistiksel olarak çok önemli düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($t(456) = 3.632$; $p < 0.001$).

“Kadınlarda sosyal fobi erkeklere göre daha sık görülse de üstü kapalı kalabiliyor. Geleneksel topluluklarda kadınlar zaten çoğunlukla yeni ve yabancı ortamlara tek başlarına girmiyor, topluluk karşısında konuşma ve benzeri faaliyetlerde bulunmuyor, yetki sahibi kişilerle tek başına konuşması gerekmiyor. Kaygıları daha çok yakınlarına, özellikle de çocuklarına yönelik yaşıyor. Başkalarıyla sorun yaşamaktan kaçınıp aşırı uyumlu olarak bilinen bu kadınlar, komşu ya da akrabalarla çelişecek davranışlarda bulunamıyorlar.”

Bu açıklamalarda sosyallik ölçeğinde kadın öğrencilerin daha düşük puan ortalamasına sahip olmasını destekler niteliktedir. Toplumumuzda kadın öğrencilerimiz aile ve çevre baskısı yüzünden beden eğitimi derslerinde ve diğer spor faaliyetlerinde erkeklerle bir arada bulunmaktan ya da spor kıyafetleri giymekten çekinmektedir bu yüzden de sosyalleşme oranları erkeklere göre düşük olduğu görülmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Bu çalışma beden eğitimi dersinin öğrencilerin sosyal gelişim düzeylerine etkilerinin araştırılması amacıyla yapılmış ve sonuçta öğrencilere uygulanan ölçek sonuçlarına göre analiz yapılmış beden eğitimi ve sporun öğrencilerin sosyal gelişim süreçlerini olumlu yönde etkilediği anlaşılmıştır.

Üniversite öğrencileri üzerine Yaman ve arkadaşlarının (2003) yapmış olduğu çalışma, Özdiñ'in (2005) yapmış olduğu çalışma, Şahan'ın (2005) yapmış olduğu çalışmada ve Yılmaz'ın (2006) yapmış olduğu çalışmada ise sporun sosyalleşme açısından etkili olduğu görülmektedir.

Deneklerin cinsiyetlerine göre sosyalleşme düzeyleri incelendiğinde kadınlar ve erkekler arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Erkeklerin sosyalleşme puanları kadınlara göre daha fazla çıkmıştır. Kadınlar beden eğitimi ve spor derslerinde sosyalleşmeye yönelik çalışmalardan erkeklere göre daha az verim almaktadır denilebilir. Ayrıca toplumumuzda kadınlara çizilen rol gereği kadın öğrencilerimiz daha çekingen davranış göstermektedir.

Cinsiyet değişkenine göre sosyal gelişim düzeyleri açısından erkek öğrenciler (138.70 ± 15.84), kadın öğrencilere (133.34 ± 15.43) göre daha yüksek ortalamaya sahip olmuşlardır. Erkek ve kadın öğrencilerin sosyal gelişim düzeyleri bakımından ortalamaları arasında görülen farklılıkların anlamlılığını test edebilmek için t testi yapılmıştır (tablo 8). Analizi sonuçları incelendiğinde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre sosyal gelişim konusundaki görüşlerinin istatistiksel olarak çok önemli düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir ($t(456) = 3.632$; $p < 0.001$).

Şahan (2007) yılında yapmış olduğu Üniversite Öğrencilerinin Sosyalleşme Sürecinde Spor Aktivitelerinin Rolü adlı çalışmasında Üniversite öğrencilerinin cinsiyet ayrımına

göre, bayanların erkeklere göre sosyalleşme ve spor sosyalleşme düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Özdiñ (2005) spor eğitimi alan bayanların erkeklere göre daha fazla sosyalleşmeye inandıklarını belirlemiştir.³¹⁶

Yapılan çalışmalarda Theberge (2000) ile Abraham (1998) yapmış oldukları çalışmalarda bayanların spor yoluyla sosyalleşmelerinde erkeklere göre daha yüksek düzeyde olduğu ortaya çıkmıştır.

Tunçalp' in 2011 yılındaki yüksek lisans tezinde orta öğretim öğrencilerinin sosyalleşmelerinde beden eğitimi ve spor faaliyetlerinin bayan ve erkeklerde fark olmadığını ortaya koymuştur.

Ergenlik dönemlerine göre öğrencilerin sosyalleşme düzeyleri incelendiğinde kadın ve erkeklerin yaşları büyüdükçe sosyalleşme düzeylerinde artış görülmüştür. Ergenliğin başlarındaki öğrenciler daha çekingen ve aktivitelerde daha pasifken ergenliğin sonuna gelen öğrenciler büyük bir sosyal gelişim göstermekte faaliyetlere aktif olarak katılmaktadır.

Aytan (2010) yapmış olduğu çalışmada Ortaöğretimde birinci sınıf ve üst sınıflara giden öğrencilerin sosyalleşme durumları incelendiğinde fark olmadığını belirtmiştir. Sınıf düzeyleri arttıkça öğrencilerin yaşlarında büyüyeceğini düşünürsek yapılan çalışmada ortaöğretimde yaş farkının sosyalleşmeye etki etmediği söylenebilir.

5.2. Öneriler

Yapmış olduğumuz çalışmada kullandığımız ölçek 3 tane Anadolu lisesi 1 tane imam hatip lisesi ve 1 tane meslek lisesine uygulanmıştır. Sosyalleşme ölçeğinin farklı ortaöğretim kurumlarına uygulanmasından dolayı sonuçlar farklı çıkabilir. Bu yüzden çalışmanın tek bir okul türüne uygulanması farklı sonuçlar ortaya çıkarabilecektir.

Çalışmamız Ankara ili merkezindeki öğrenciler üstünde yapılmıştır. Sosyo ekonomik olarak çok iyi ya da çok kötü durumda olan ilçelerde yapılan çalışma farkı sonuçlar ortaya çıkarabilecektir.

Ölçeğimiz beden eğitimi dersi alan öğrenciler üstünde uygulanmıştır. Meslek liselerinde 2014-2015 eğitim öğretim yılı itibariyle beden eğitimi dersi kaldırılmıştır. Ölçeğimiz

beden eğitimi dersi almayan öğrencilerle bu dersi alan öğrenciler arasında karşılaştırmalı olarak yapılırsa farklı sonuçlar ortaya çıkabilecektir.

Çalışmamızda kadın öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha az sosyalleştiği ortaya çıkmıştır. Yapılan diğer çalışmalarda ise beden eğitimi dersinin kadın öğrencileri erkek öğrencilere göre daha fazla sosyalleştirdiği ortaya çıkmıştır. Ankara ilindeki okullarda kadın öğrencilere çeşitli organizasyonlara daha fazla katılabilme imkanı sağlanırsa ve okul imkanları da arttırılırsa kadın öğrencilerin daha fazla sosyalleştiği görülebilecektir.

Okul içi ve okullar arası sportif faaliyetleri düzenlenerek öğrencilere organizasyonların hazırlanmasında görevler verilmeli, sporcular yarışırken diğer öğrencilerin de seyirci olması sağlanmalıdır. Bu sayede öğrenciler daha girişken daha aktif ve daha sosyal olacaklardır.

Öğrencileri cinsiyet, ırk ve yaş gibi özelliklerini göre guruplara ayrılması önlenmeli. Hepsinin bir arada spor yapıp etkileşim içerisine girmesi, farklı kültürlerin birbirini tanınması sağlanmalıdır.

Öğrenciler beden eğitimi ve spor hakkında bilinçlendirilerek yeteneklerine göre seçmeli spor derslerini seçmeleri sağlanmalıdır.

Tüm bu saydığımız önerilerin en önemlisi ise son yıllarda beden eğitimi derslerinin müfredattan kaldırılmak istenmesidir. Zorunlu beden eğitimi ders saatleri azaltılmaktadır. Meslek lisesi gibi bir çok lise türünde beden eğitimi dersleri kaldırılmak istenmektedir. Beden eğitimi dersi tüm okul türlerinde zorunlu ders olarak müfredata eklenmeli ve ders saatleri arttırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Abraham A. (1998). “*Geschlecht als Strukturdimension Sozialer Ungleichheit-auch im Sport*”, in:K. Cachayand I. Hartmann-Tews (Ed.) Sport und Soziale Ungeichkeit Stuttgart: Verlag Staphanie Naglschmid.
- Açak, M., Aziz, I., Selçuk, E. (1997). *Beden eğitimi öğretmeninin el kitabı*, Malatya: Sezer Ofset. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD) Cilt 9, Sayı 3, (2008), (67).*
- Akıncı, Y. Abdullah (2007). *Ortaöğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Etkinliklerinin, Sosyalleşme Süreci ve Şahsiyetin Oluşmasına Katkısı*, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya.
- Alpman, C. (1972). *Eğitim Bütünlüğü İçinde Beden Eğitim ve Çağlar Boyunca Gelişimi*,
- Aracı, H. (2004). *Öğretmenler ve öğrenciler için okullarda beden eğitimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Aracı, H. (1998). *Okullarda Beden Eğitimi*, Ankara, Yardımcı Ofset.
- Armağan, Sibel, İ. ARMAĞAN (1988). *Toplumbilim*, Ankara: Barış Yayınları.
- Arvasi, S. Ahmet (1995). *Eğitim Sosyolojisi*, İstanbul: Burak Yayınevi.
- Aydos, D., ÜNLÜ, H. (2012). *Beden eğitimi ve sporda standartlar geliştirme. 2. Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetlerinin Kurumsal ve Yapısal Değişim Sürecinde Ortaya Çıkan Problemler Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri*, Sinop
- Aytan, G. K. (2010). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyalleşmelerinde Sporun Etkileri*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara
- Abkes, M. L. (1999). *Sport and physical activity socialization of youth with moderate cognitive needs: An expectancy-value perspective on parental influence*. University of Northern Colorado.
- Bacanlı, H. (1999). *Eğitim Psikolojisi*, Ankara, Alkım Yayınları.
- Bacanlı, H. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Balcıoğlu, İ. (2003). *Sporun Sosyolojisi ve Psikolojisi*, İstanbul: Bilge Yayınları.

- Banks, W. H. And Smith, F.C. (1989). *Middle School Physical Education. Assertiveness Training*. JOPERD 90-93.
- Başaran, İ. E. (1978). *Eğitim psikolojisi, modern eğitimin psikolojik temelleri*. Ankara: Kadioğlu Matbaası.
- Bayrakçı, M. (2006). *İlköğretim Okulunda Okuyan ve Aktif Olarak Spor Yapan Öğrencilerle, Aktif Olarak Spor Yapmayan Öğrencilerin Psiko-Sosyal Gelişimlerinin İncelenmesi*, Gazi Üniversitesi, Sağlık bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Bilen, M. (1994). *Ailede Toplumsallaşma*, Aile ve Eğitim, Türk Eğitim Derneği Eğitim Toplantısı, 20–21 Ekim, Ankara: Şafak Matbaacılık.
- Bilgin, M. (2002). *Bedensel ve Devinsel Gelişim. Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi*. Yeşilyaprak, B. (Ed.). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Bişkin, B. (2001). *Halk oyunlarının üniversite öğrencileri üzerinde psiko-sosyal etkileri*, Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, s. 3.
- Brundige, T.L. and Others. (1990). *The Special Olympics Develomental Sports Program. For Persons with Severe and Profound Disabilities : An Assement of It"s Effectiveness, Education., and Training In Mental Retadation*. London.
- Buucher, C. A., Koenig, C. R. (1983). *Method and Material for Secondary School Phycial Education*. Saint Luis: The C. V. Mossey Company
- Can, S., Gök, A., Durukan, E. ve Ziyagil, M. A. (2006, Kasım). *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İş Doyum Düzeylerinin Belirlenmesi*. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi. Atatürk Kültür Merkezi, Muğla.
- G.S.B. Eğitim Genel Müdürlüğü Yayınları, İstanbul, M.E. Basım Evi.
- Chiang, T. (2003). *Effects of a therapeutic recreation intervention within a technology-based physical activity context on the social interaction of male youth with autism spectrum disorders*, Indiana University.

- Çakmakcı, S. (2001). *Okullardaki beden eğitimi dersinin ve faaliyetlerinin öğrencilerin sosyalleşmesine etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, T111275, II-70-76.
- Çelik, İ. İ. (2002). *Sporun sosyalleşme sürecindeki rolü*, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, 123023, Yüksek Lisans Tezi, 2002; 11-87.
- Dönmezer, S. (1999). *Toplumbilim*, İstanbul: Beta Basın Yayım Dağıtım.
- DPT Raporu, (1983) *Gençlik ve Spor V. Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu*, Yayın No: 104, Ankara.
- Durkheim, E. (1950). *Terbiye ve Sosyoloji*. (İ. Memduh Seydol, Çev.). İstanbul: Sinan Matbaası ve Neşriyat Evi.
- Erden, M. ve Akman, Y. (2006). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara, Arkadaş Yayınevi.
- Ekşi, Aysel, (1982). *Gençlerimiz ve Sorunları*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Ekşi, Aysel, (1990) *Çocuk, Genç, Ana ve Babalar* Ankara, Bilgi Yayınevi,
- Ergen, E. ve Açıkada, C. (1985). Sporla Gelen Sorunlar. *Bilim ve Teknik Dergisi*, 16-18.
- Ergün, M. (1987). *Eğitim ve Toplum*, İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya.
- Ergün, M. (1992). *Eğitim ve Toplum*, Ankara: Ocak Yayınları.
- Erkal, M. (1991). *Sosyoloji*, İstanbul: Der Yayınları.
- Ersoy, G. (1986). *Spor ve Beslenme*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- Ertürk, S. (1972). *Eğitimde program geliştirme*. Ankara, Yelkentepe Yayınları.
- F.E. Leonard, (1971). *The History of Physical Education* ort, CT.,
- Fidan, N., Erdem, M. (1994). *Eğitime giriş*. Ankara: Alkım Kitabevi.
- Gander, M.J. ve H.W. Gardiner, (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*. Bekir Onur (Ed.). Ankara, İmge Kitapevi
- Gezgin, M. F., Amman, M.T. (1993). *Temel Eğitimde Yararlılık Açısından Spor Olgusu*.
- Göral, M., Yapıcı, A. Korkut, (2001). **Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş**, Kütahya, Tuğra Ofset.

- Graham, G. (1990). *Physical Education.In Schools, K.120*. JOPERD 35-39. U.S.
- Grand, B.C. and Others (1989). *Student Behavios In Physical Education.Lessons:A Cemparison Amons Student Achievement Groups, Journal Of Education. Research*, (P. 216 226). New York.
- Goldberk, B. (1990). *Children, Sports and Chronic Diesase, Physician and Sportmedicine*. London.
- Greendorfer, SL. (1978). *Differencess in childhood socialization influences of women involved in Sport and women not involved in Sport in M. Kotee (Ed.) The dimension of sport sociology*, Champaign, IL Leisure Press, 59-72 .
- Güz, N. (1996). “*Türk Basımında Gündem Oluşturma*” Yeni Türkiye Medya özel sayısı, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara.
- Harmandar, İ. H. (2000). *Beden eğitimi ve sporda özel öğretim yöntemleri, Kütahya, Alp Ofset*.
- Hazar, M. (1996). *Beden Eğitimi ve Sporda Oyunla Eğitim*, Ankara, Tutibay Yayınları,
- İmamoğlu, F. A. (1989). *Yüksek Öğretim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor Faaliyetlerinin Yönetimi ve Etkinliği*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- İmamoğlu, A.F. (1992). *Beden eğitimi ve sporun Türk sporu üzerindeki yeri. Eğitim Dergisi*, Cilt:1 Sayı:2, Ankara: MEB Basım Evi.
- İnal, A. N. (1998). *Beden Eğitimi ve Spor Bilimine Giriş*, Konya, Selçuk Üniversitesi Basımevi.
- Jayaram, N. (1990). *Sociology of Education In India*. India: Rawat Publications
- Jersild, T. A. (1978). *'Gençlik psikolojisi*. (İ.N. Özgür, Çev.). İstanbul: Takıloğlu Matbaası.
- Kalyon, T.A. (1994). *Spor Hekimliği, Sporcu Sağlığı ve Spor Sakatlıkları*. Ankara: Gata Basımevi.
- Karaca, B. (2007). *İlköğretim ve ortaöğretim beden eğitimi öğretmenlerinin iş tatmini üzerine ampirik bir çalışma: Ankara'daki devlet okulları ile özel okulların karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Karapınar, A. (1997). *Okuyan ergenlerin sosyalleşme problemleri*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kurumlar Sosyolojisi Anabilim Dalı, 6-20.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitim Psikolojisi*. Ankara: Kazancı Hukuk Yayınları.
- K. M. (1979). *Beden Eğitimi ve Sporda Sosyal Güvenlik*, DPT, SPD, Ankara.
- Koşu, S. (1998). *Sporun sosyal bütünleşmeyi sağlamada rolü*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, , Sakarya, 25.
- Kulaksızoğlu, A. (2000). *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul, Remzi Kitapevi.
- Kurthan, F. (1985). *100 Soruda Türkiye 'de Spor Tarihi*, Gerçek Yayınevi, İstanbul.
- Küçük, V., Koç, H. (2009). *Psiko-Sosyal Gelişim Süreci içerisinde İnsan ve Spor ilişkisi*.
- Mcmahon, D. J. (1998). *Social acceptance of children with developmental handicaps in integrated daycamps* , University of Toronto (Canada).
- MEB (Milli Eğitim Bakanlığı). (1988). *İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar, Beden Eğitim Dersi Öğretim Programları*. Ankara: Milli Eğitim Basımevi.
- MEGSB (Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı), (1989). *İlköğretim Okulları, Lise ve Dengi Okullar Beden Eğitimi Dersi Öğretim Programları* . İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Mustain, W. C. (1990). *Are You The Best Teacher You Can Be?* JOPERD 69-73.
- N.Bilge, (1989) *Türkiye 'de Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Onur, B. (2004). *Gelişim Psikolojisi Yetişkinlik Yaşlılık Ölüm*. Ankara: İmge Kitapevi.
- Ökmen, A. Ş. (2003). *Okullarda beden eğitimi ve sporun öğrencilerin toplumsallaşmasındaki rolü*, Yayınlanmamış Doktora Tezi Erzurum Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, 125560, 2003; 168-176.
- Özcanoğlu, A. B. (1993). *Ortaöğretimde Okul Spor Faaliyetlerine Katılımın Öğrencilerin Akademik Başarıları Üzerine Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Özçelik, E. (2007). *Öğrencilerin Sosyalleşmesinde Beden Eğitimi Dersinin Rolü*, Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Özdiñ, Ö. (2005). Çukurova Üniversitesi öğrencilerinin sporun ve spora katılımın sosyalleşmeyle ilişkisi üzerine görüşleri, *Spor Metre Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, Ankara.
- Özkalp, E. (2005). *Sosyolojiye Giriş*, Eskişehir: Ekin Kitabevi.
- Öztürk, Ü. (1982). *Orta Dereceli Okullarda Beden Eğitimi*. İstanbul: Güven Matbaası
- Pawlowski ve Hamilton (2008) <http://www.proyectoideas .jsi.com/Docs/OCC%20Notes %20Feb.%202008.pdf>
- Rohlen, T. P. (1987). *Japonya'da Maneviyat Eğitimi*, Çev: Turan Yazgan, Türk Dünyası Araştırma Vakfı, İstanbul
- Saracaloğlu, A. S., Altıparmak, E., Gücü, K. (1995). *beden eğitimi öğretmen adayının program ve öğretimine ilişkin sorunları*. Performans, 1 (2), 35-38.
- Seçkin, H. (1990). *Boş Zamanları Değerlendirme ve Spor*, İstanbul
- Seefeld, V. and Vozel, P. (1990). *What Can We Do About Physical Education*. Principal, 12,14.
- Shields, D. L. L., Bredemeier, B. J. L. (1995). *Character development and pyhsical activity*. USA: Human Kinetics Pub.
- Söğüt, M.(2006) *Sporun bedensel engellilerin sosyalleşmeleri üzerine etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Şahan, H. (2007). *Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü*. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Araştırma Yöntemleri Bilim Dalı, Konya.
- Şahan, H., Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *KMU İİBF Dergisi*. 10(15). pp. 260, 278, 2008.
- Şahan, H., Çınar, V., Şahin, M. Y. (2005). “*Gelişmekte olan Ülkelerde Spor Organizasyonlarının Ülke Tanıtımına Katkısı*,” 3. Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi,Celalabat-Kırgızistan.
- Savaş, İ. (1993). *Spor Sözlüğü Terimler ve Açıklamalar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Sunay, Y., Sunay, H. (1996). “Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi Derslerinden Beklentileri ve Beklentilerin Gerçekleştirme Düzeyi”, Ankara Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, *Spormetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, , Ankara, Cilt:1, Sayı: 4. s. 36 – 47.
- Tamer, K., Pulus, A. (2001). *Beden eğitimi ve sporda öğretim yöntemleri*. Ankara: Kozan Ofset.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tezcan, M. (1988). *Eğitim Sosyolojisi*, Ankara: Olgaç Matbaası.
- Theberge, N. (2000). *Gender and Sport*, In: J Coakley and E. Dunning (Ed.) *Handbook of Sport Studies*, London: Sage,
- Tolon, B., İsen, G. ve Batmaz, V. (1991). *Sosyal Psikolojisi*, Ankara, Adım Yayıncılık,
- Topses, G. (2004). *Ergenlik Döneminde Gelişim. Gelişim ve Öğrenme*. Ataman, A. (Ed.) Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Varış, F. (1994). *Eğitim bilimlerine giriş*. Konya: Atlas Kitabevi.
- Voight, D. (1998), *Spor Sosyolojisi*, (Ayşe Atalay, Çev.), İstanbul, Alkım Yayınları.
- Wallerstein, H. (1981). *The Penguin Dictionary of Psychology*, New York, 625 Madison Avenue.
- Yalçın, H. F. (1995). *Beden eğitimi öğretmeni el kitabı*. Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi.
- Yavuzer, H. (2005). *Gençleri Anlamak*, İstanbul, Remzi Kitabevi
- Yetim, A. (1999). Öğretmenlik mesleği ve beden eğitimi öğretmenin sosyal görevleri. *Türkiye Sosyal Araştırma Dergisi*, 3, 222–234.
- Yetim, A. (2000) “Sporun Sosyal Görünümü,” *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, Sayı: 1, Cilt: 5.
- Yetim, F. (1998). Interkulturalität und informatische gestaltung – eine interdisziplinäre annäherung. *Informatik-Spektrum*, 21(4), 203-212.

Yıldırın, İ. Karaküçük, S. İmamoğlu A.F. Ekenci, G. (1993). “Beden Eğitimi ve Spor Öğrenimi Veren Yüksek Öğrenim Kurumlarının Öğretim Programlarının Toplumsal Beklentilere Uygunluk Düzeyleri Bakımından Analizleri”. *Eğitim Dergisi* Sayı:3. Ankara.

EKLER

Ek - 1. Ölçek Formu

Bu ölçek formu, beden eğitimi dersi ve faaliyetlerinin lise öğrencilerinin sosyal gelişimine etkisini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. İlginize teşekkür ederiz.

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: Bay [] Bayan []

	Kesinlikle Katılıyorum	Katılıyorum	Emin Değilim	Katılmıyorum	Kesinlikle Katılmıyorum
1. İlgilendiğim spor dalını seçmede kişisel ilğim ve yeteneğim belirleyicidir.					
2. Kendimi daha çok bireysel sporlarda başarılı bulurum.					
3. Spor alanında bir şey yapmaya karar verirsem başkalarının düşüncelerinden etkilenmem.					
4. Her yaş grubunda ve cinsiyette ve gelir seviyesinde insanlarla spor yapmaktan hoşlanırım.					
5. Spor aktivitelerinde başkalarını memnun etmek için kendime ters düşen davranışlar yapmam.					
6. Diğerleri tarafından spor aktivitelerinde beğenilip sevilme benim için önemli değildir.					
7. İnsanlar beni spor aktivitelerinde daha kolay tanıyabilirler.					
8. Hayatımdaki en büyük zevklerden birisi tanımadığım insanlarla spor yapmaktır.					
9. Takım sporlarının yapıldığı spor faaliyetlerinde kendimi yalnız hissederim.					
10. Duygularımı spor aktiviteleri boyunca kontrol altında tutmaktan hoşlanmam.					
11. Takım olarak yapılan spor aktivitelerinde grubun lideri olurum.					
12. Takım sporlarında takımı yönlendirmekte başarılıyım.					
13. Spor yapan bireyler kendi kendisiyle barışık olur.					
14. Spor aktivitelerinde tartışmaktan ziyade çözmeyi tercih ederim.					
15. Spor aktivitelerinin organize edilmesinde katkıda bulunurum.					
16. Her türlü spor aktivitelerine katılmaktan hoşlanırım.					

17. Diğer insanlar beni reddedecek olsa dahi haklarımı savunurum ve doğruyu söylerim.					
18. Takım sporları ile ilgili faaliyetleri tercih ederim.					
19. Spor toplumlar arası sosyal bütünleşmeyi sağlar.					
20. Spor aktivitelerinde kendimi daha özgür ifade ederim.					
21. Spor ve spor aktiviteleri toplumsal bütünleşmeyi sağlar.					
22. Spor aktivitelerinde kurallara uymayan davranışlar hoşgörülü karşılanabilir mi (küfür centilmenlikten uzak hareketler)					
23. bir gurubun üyesi olmaktansa kendime özgü bir değer yapısına sahip bir birey olmayı tercih ederim.					
24. Spor insanlar arası iletişime olumlu katkılar sağlar.					
25. Her türlü spor faaliyetine ve spora kolayca uyum sağlarım.					
26. Spor faaliyetlerinde başkaları ile daha kolay iletişim kurarım.					
27. Spor eğitimi topluma faydalı bireyler yetiştirilmesinde önemli rol oynar.					
28. Spor bireysel yeteneklerin keşfedilmesini sağlar.					
29. Spor insanlara karşı olumlu duygular geliştirilmesini sağlar.					
30. Sevdiğim insanlardan ayrı olmak benim için zordur.					
31. Boş zamanlarımı diğer insanlarla birlikte geçirmekten hoşlanırım.					
32. Arkadaşlarla birlikte spor yapmaktan hoşlanırım					
33. İlgilendiğim spor dalımı seçmemde ailem ve çevremın etkisi belirleyicidir.					
34. Diğer insanlara yardım etmeyi, onların bana yardım etmesinden daha çok tercih ederim.					
35. Bireysel hareketlerden ziyade diğer insanlarla hoş zaman geçirecek aktiviteler yapmayı tercih ederim.					

EK – 2. İzin Belgesi

	T.C. ANKARA VALİLİĞİ Milli Eğitim Müdürlüğü
Sayı : 14588481/605.99/12656	02/01/2014
Konu: Araştırma İzni (Ali MÜLAYİM)	
GAZİ ÜNİVERSİTESİNE (Eğitim Bilimleri Enstitüsü)	
İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 2012/13 nolu genelgesi b) 16/12/2013 tarih ve 8254 sayılı yazınız.	
Enstitünüz Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencisi Ali MÜLAYİM'in "Beden Eğitimi Dersinin Öğrencilerin Sosyal Gelişim Düzeylerine Etkilerinin Araştırılması (Ankara İli Örneği)" konulu tez önerisi kapsamında uygulama yapma isteği Müdürlüğümüzce uygun görülmüş ve araştırmanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir. Anketlerin uygulama yapılacak sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde iki örneğinin (CD ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme-1 Şube Müdürlüğüne gönderilmesini arz ederim.	
Müberra OĞUZ Müdür a. Şube Müdürü	
Güvenli Elektronik İmza Aslı ile Aynıdır 03.01.2014 Yaşar SUBAŞI Şef	
Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5 inci maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Evrak teyidi http://evraksorgu.meb.gov.tr adresinden cb7a-6caf-37b8-a6d1-c4f1 kodu ile yapılabilir.	
Emniyet Mh. Alparslan Türkeş Cd. No: 4/A Yenimahalle/ANKARA www.ankara.meb.gov.tr istatistik06@meb.gov.tr	Ayrıntılı bilgi için: Murat YILMAZER Tel: (0 312) 212 36 00 Faks: (0 312) 212 02 16

GAZİ GELECEKTİR..